

2014

תוכן עניינים

3	פרק: מבוא
5	מרכז השל לקיימות - יוצרים מקום שטוב לחיות בו
7	מבוא: אופטימיות, הצלחות, ותסיסה מבורכת
8	הדוח: קריטריונים שהם הבסיס לאופטימיות
10	לסיכום - אופטימיות כמנוע לשינוי
11	פרק: למידה מהצלחות
13	למידה מהצלחות
13	שורשי הגישה
15	למידה מהצלחות לעומת למידה מכשלונות
17	מקורות
19	פרק: הפרמטרים
21	הפרמטרים: מה אנו מחפשים?
24	א. ה"מה": קיימות בתוכן - סביבה/חברה/כלכלה
32	ב. ה"איך" אפיון המיזם וסוג היזמות
40	ג. "תקשורתיות" - עושה נפשות
48	ד. "מערכתיות"
51	פרק: רשימת המיזמים
53	הצגת היוזמות והמיזמים

כתיבה ועריכה: דר. ליה אטינגר, דר. ג'רמי בנשטיין, מאירה הנסן, עמית לרנר, רינה מגן, דר. אורלי רונן

עיצוב גרפי ואיורים: סטודיו רותי קנטור

תודתנו נתונה לנציגי קהילת בוגרי השל שתמכו וסייעו להפקת הדו"ח: חברת HP, חברת שטראוס, דיזינגוף סנטר, חברת כי"ל
אנחנו מודים לכל נציגי היומות והמיזם שהקדישו זמן ותשומת לב לענות על השאלות ולספק מידע

הפקה: מרכז השל, 2015

הודפס באדיבות חברת HP-Indigo כתרומה לקהילה
על מכונת דפוס דיגיטאלית של HP-Indigo

מבוא

מרכז השל לקיימות - יוצרים מקום שטוב לחיות בו.....

דר. מרטין לותר קינג והרב אברהם יהושע
השל צועדים בסלמה, אלבמה, 1965

מרכז השל לקיימות הוקם בשנת 1998 במטרה לייצר אופק חדש לשגשוג וצמיחה שמבוסס על פיתוח הון סביבתי, חברתי וכלכלי – חזון של קיימות. לא בכדי, נקרא המרכז על שם הרב האמריקני אברהם יהושע השל (בתמונה עם מרטין לותר קינג) שאולי יותר מכל הוגה יהודי אחר, הטיפף לאהבת הבריאה וגילה אופטימיות והערכה אדירה לפוטנציאל האנושי. השל ראה בחיבור בין עשייה חברתית – סביבתית ואמונה ערך אנושי חיוני שנשען על פליאה עזה מהסובב אותנו: "להיות אנושי זה להיות מעורב, לפעול, להתפלא ולהגיב". היום, אחרי יותר מעשור של פעילות, אנחנו למעשה סוגרים מעגל, חוזרים למפגש מחודש עם תפיסת העולם עליהן הוקם הארגון ומציבים על בימת השינוי – קריאה להכיר באופטימיות כמנוף ודרך לשינוי, להתחדשות ושגשוג – למקום שמעבר לקיימות. דרך הפעולה המרכזית שלנו היא חיבור – בין אנשים ובין רעיונות ליצירת מסה קריטית לשינוי, לזהות ולתמוך במאמצים הראשונים, בסוכני שינוי – כגרעין המתפרץ ומחולל שינוי רחב.

מרכז השל פועל בשלושה ערוצים מרכזיים לקידום קיימות:

עשרות עמיתי סביבה שהשתתפו בתכנית לפיתוח מנהיגות חברתית וסביבתית, יזמו חוקים, פיתחו מיזמים חדשים והם משפיעים לטובה ובאופן מוחשי, על החברה הישראלית. באמצעות הרשת הירוקה נחשפים מדי שנה, אלפי תלמידים ומורים לנושא הקיימות. המרכז לקיימות מקומית הוא אחד מהגורמים המובילים לקידום קיימות גם בשלטון המקומי: בין התוצרים מהפעילות היא אמנת צמצום גזי חממה של הערים הגדולות, תוכניות אב לפיתוח מקיים במועצות אזוריות, התייעלות אנרגטית ברשויות מקומיות, וועדות איכות סביבה פעילות ומאות אנשי מקצוע מקומיים שעברו הכשרות לקיימות מקומית.

במסע הזה שאנחנו מקיימים, לצד ההצלחות והשינויים, אנחנו עושים מאמץ לתת מקום ללמידה, להתבוננות וליצירה חדשה. לעיתים הגירויים מגיעים מהחוץ, כמו במחאה החברתית של 2011, לעיתים ממפגשים אם שותפים לדרך, כמו פרופסור דיויד אור וביל מקגיבן ולעיתים תכופות מהבית, מהרשת הגדלה של השותפים. התובנה שמהווה בסיס לדו"ח האופטימיות, תובנת ה"איך של המה", נוצרה מתוך תהליכים אילו. ההבנה שהקיימות אינה מצטמצמת לסדרה של תכנים ועובדות, על העולם ומרכיביו. כוחה הגדול מגיע מהחשיבות שהיא נותנת לדרך שלנו להתנהל בעולם, אחד עם השני, להמשיג רעיונות, ליצור שיח – לזה קראנו ה"איך של המה". זהו הלב של הדוח הנוכחי – אופטימיות ולמידה מהצלחות כדרך לקדם קיימות ומקומות שטוב לחיות בהם.

אנו מזמינים אתכם להצטרף למסע, להכיר את העשייה הקיימת ולהשתתף בכל הזדמנות בהרחבתה ושיכפולה.

מנהיגות	קיימות מקומית	חינוך לקיימות
• תוכנית עמיתי הסביבה • האב השל - חממה ליזמות וקיימות • לימוד מהצלחות - פיתוח וקידום פרקטיקות לקיימות • שיח - רשת בינלאומית לסוכני שינוי	• קיימות כאסטרטגיה עירונית • יצרנות בעיר • מרכזי קיימות מקומיים • שכונות מקיימות	• הרשת הירוקה - פעילות ביותר מ-600 מוסדות לימוד • חינוך מקומי מקיים - מדיניות כלל עירונית לחינוך מקומי • חמ"מ - הכשרות למובילי קיימות בחינוך

מבוא:

אופטימיות, הצלחות, ותסיסה מבורכת

בראיון מיוחד למגזין TIME, הצהיר נשיא ארצות הברית, לשעבר, ביל קלינטון שהוא רואה את העתיד בצורה אופטימית יותר מאשר אי פעם בעבר, לא משום שהאתגרים מצטמצמים אלא משום שההתארגנות והיצירתיות האנושית נמצאת בפריחה חסרת תקדים. למרות זאת, **לא קל לקדם אופטימיות בעולם שהוא כל כך ציני וספקן**, לא קל להילחם על הזכות להיות אופטימי, מבלי להיתפס כהזוי ושולי, להתעקש לתת מקום לחזון, לתכנן לפי הרצוי ולא לפעול לפי המצוי.

מרכז השל, כארגון שמקדם קיימות כגישה לשגשוג ולאיכות חיים, מציע לאפשר לימוד ושכפול הצלחות כדרך לכינון עתיד טוב יותר. כבר היום, בישראל, אנו עדים לפריחה של יוזמות ושל פעילויות מכל קצוות הארץ שפועלות לקדם עשייה חברתית סביבתית שמשנה את המציאות.

לרוב, יוזמות אלה "חולפות מתחת לרדאר" – כלי התקשורת אינם מסקרים אותן, והן אינן, מגיעות לתודעה של החברה הכללית. כמו כן, מאחר שהן באות מתחומים רבים – סביבתי, חברתי, עסקי, התנדבותי, טכנולוגי, עירוני, כפרי – הן אינן נכנסות לרובריקה מוכרת, ולכן חסרות כותרת אחת שמאגדת את כולן. איש העסקים והוגה הדעות פול הוקן מכנה תופעה זו "תסיסה מבורכת" ("Blessed Unrest"), וגורס שזו התנועה החברתית הגדולה בהיסטוריה. הוא מתאר אותה כך:

"זו הפעם הראשונה בהיסטוריה שתנועה חברתית גדולה אינה הופכת ל"איזם" נוסף. החומר המחבר הוא רעיונות ולא אידיאולוגיות. התרומה הגדולה של תנועה נטולת שם זו הוא היעדרו של "רעיון גדול"; במקומו היא מציעה אלפי רעיונות קטנים, שימושיים ומאוד פרקטיים. במקום "איזמים" ישנם תהליכים, דאגות וחמלה. התנועה מדגימה פן של האנושות שהוא נדיב, גמיש ומהדהד...תנועה שצומחת מלמטה, בלתי אלימה, אין לה צבאות, מסוקים או פצצות. אין לה "בעל חוליות" כריזמטי ממין זכר כמנהיג. התנועה אינה מסכימה על כל דבר וסביר כי כך יישאר המצב, כיון שזו תהיה אידיאולוגיה. אך היא חולקת סדרה של הבנות עקרוניות לגבי כדור הארץ, אופן פעולתו והצורך החיוני בהוגנות ובהגינות עבור כל האנשים החולקים את המערכות מעניקות ומתחזקות החיים של כדור הארץ."

ההבטחה של תנועה נטולת שם זו היא להציע פתרונות לדילמות שנראות חסרות פתרון: עוני, שינוי אקלימי גלובאלי, טרור, הדרדרות אקולוגית, קיטוב חד בחלוקת הכנסות, אובדן תרבויות. תנועה זו אינה כורעת תחת הנטל של "להציל את העולם"; היא מנסה במקום זאת לבנות מחדש את העולם.... השראה אינה נאגרת מקינות מתישות אודות ליקויים, אלא היא נמצאת בנכונות של האנושות לשקם, לתקן, לבצע רפורמות, לחלץ, לדמיין מחדש ולשקול מחדש. ריפוי פצעי העולם ותושביו אינו דורש לנהוג כקדושים או להקים מפלגה פוליטית. זו אינה פעילות ליבראלית או שמרנית. זו פעולה קדושה." (לקוח מהספר "קיימות: חזון, ערכים, יישום", הוצאת מרכז השל, 2013).

חשיפה והגברת הנראות של תופעה זו מרחיבות את גבולות הדמיון של מה אפשר לעשות, ומאפשרת תהליך למידה ושכפול מיזמים מצליחים להרחבת מעגלי ההשפעה עוד ועוד.

הדוח: קריטריונים שהם הבסיס לאופטימיות

במשך חודשים, תיעדנו עשרות רבות של מיזמים ברחבי הארץ. אל מאות נוספים, עדין לא הגענו אליהם עדיין, והם מחכים לדוחות של השנים הבאות. חילקנו את המיזמים לכמה קטגוריות, אך כולם מייצגים פנים שונות של תחום הקיימות. כולם "מדברים קיימות" – אפילו אם אינם מודעים לכך: ניהול מקיים של משאבים (טכנולוגיה, אנרגיה, מים פסולת); ערים מקיימות; חדשנות עסקית (כולל תעסוקה של אוכלוסייה מודרת); תרבות דמוקרטית; מזון וחקלאות; קהילה וכלכלה מקומית; צעירים חינוך והכשרות; קיימות מעשית.

מה זאת הקיימות הזאת? "קיימות היא השקפת עולם דמוקרטית אופטימית, ששמה במרכז את כבוד האדם וחירותו מתוך הבנה עמוקה שכולנו חלק ממארג החיים המזין ומקיים את כל היצורים על פני כדור הארץ." ("על קיימות", מתוך "קיימות: חזון, ערכים, יישום", עורך ד"ר ג'רמי בנשטיין, עמ' 17). קיימות אינה חלום אוטופי, וגם לא תחום עיסוק – וודאי לא מקצוע מסויים זה או אחר. יותר נכון לחשוב על קיימות כסוג של משקפיים או מצפן, שבאמצעותם אנו בוחנים ומכוונים את מעשינו, מהכרעות אישיות יומיומיות דרך פעילות עסקית וחברתית של גופים שונים, ועד למדיניות ציבורית ממשלתית ועולמית.

הדוגמאות בדוח הן חשובות, אך עוד יותר חשובים בעינינו העקרונות להצלחה שזיקקנו מהן, שיכולים להעניק הכוונה והשראה לכולנו. המסר של הדוח איננו: הביטו וראו מי עושה טוב בחברה הישראלית, אלא: המון אנשים וגופים עושים דברים מדהימים, שכולם יחד הם מקור בלתי נדלה לאופטימיות, והנה כמה דברים שנוכל ללמוד מהם על איך להפיץ עוד פתרונות אמיתיים, לזרוע יותר אור, ולהעניק יותר השראה.

"מה זאת הקיימות הזאת? "קיימות היא השקפת עולם דמוקרטית אופטימית, ששמה במרכז את כבוד האדם וחירותו מתוך הבנה עמוקה שכולנו חלק ממארג החיים המזין ומקיים את כל היצורים על פני כדור הארץ." ("על קיימות", מתוך "קיימות: חזון, ערכים, יישום", עורך ד"ר ג'רמי בנשטיין, עמ' 17).

ישנם ארבעה ממדים של ניתוח עשייה – ה"מה" וה"איך", התקשורתיות והמערכתיות ובהם זיהינו 14 פרמטרים שונים של מיזמים שמצליחים לקדם את הדברים החשובים:

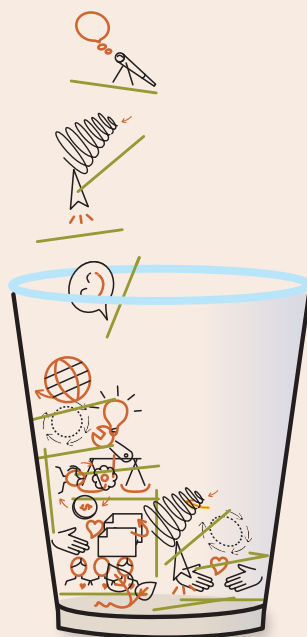
ה"מה"	1. מקטין פערים, מגביר צדק – הסתכלות רחבה
קיימות בתוכן – סביבה/חברה/ כלכלה	2. מרחיב הון חברתי – אמון, מרקם קהילתי – הקהילה מתחזקת מהפעולה.
	3. "ירוק", סביבתי, משתלב במערכות האקולוגיות – האם משפר ומיטיב עם המערכות תומכות החיים של הפלנטה?
	4. מפתח/מעמיק שותפויות, יותר שותפים, יותר שמחה
ה"האיך"	5. נותן מענה ישיר לבעייה קיימת, ישר ולעניין, לא מסביב ותוך כדי
אפיון המיזם וסוג היזמות	6. עונה על כמה סוגיות שונות בבת אחת: גם חברה, גם כלכלה, גם בריאות, גם ירוק...
	7. מקורי – פורץ דמיון ומחשבה, מחוץ לקופסה, חדשני, משתמש בכלים חדשים
	8. איתנות – קיימות כלכלית (המשכיות), איך יראה יום המחר
תקשורתיות	9. 'כדור שלג' – ויראליות, מתגלגל ואוסף את כולם
עושה נפשות	10. מדרבן לפעולה, שואב פנימה, מעניק השראה, העצמה
	11. בר שכפול, קל לשכפל ולייצר עוד ועוד כאלו
	12. מגביר שמחת חיים, well-being, הנאה, התלהבות בעשייה
מערכתיות	13. במעלה הזרם, מטפל בשורש הבעיה – טיפול "במעלה הזרם" ולא רק הקלה על הסימפטומים
	14. משנה את כללי המשחק, בקטן או בגדול (הכרה בכך שזה קשה למימוש)

"קיימות אינה חלום אוטופי, וגם לא תחום עיסוק – וודאי לא מקצוע מסויים זה או אחר. יותר נכון לחשוב על קיימות כסוג של משקפיים או מצפן, שבאמצעותה אנו בוחנים ומכוונים את מעשינו, מהכרעות אישיות יומיומיות דרך פעילות עסקית וחברתית של גופים שונים, ועד למדיניות ציבורית ממשלתית ועולמית."

לסיכום - אופטימיות כמנוע לשינוי

ברצוננו לחולל שיח סביבתי-חברתי בנימה אחרת, לא להמנע מאסונות ולמזער נזקים, אלא להצית את הדמיון לחלום ולפעול יחד לקראת עתיד טוב יותר. הרעיון פשוט ומתבקש. יהיו דילמות בדרך - זה בסדר ואף רצוי, הרי שום דבר איננו פשטני או מובן מאליו - וזה רק הופך את העבודה ואת העיסוק בו ליותר מעניין, ומזמין.

נסיים עם עוד כמה משפטים של פול הוקן: "כששואלים אותי אם אני פסימי או אופטימי לגבי העתיד, אני תמיד משיב אותה התשובה: אם אתה מסתכל על המידע אודות מה שמתרחש על כדור הארץ היום ואינך פסימי - לא הבנת את הנתונים. אבל אם אתה פוגש, פנים מול פנים, את האנשים שמנסים לשקם את כדור הארץ ואת חייהם של העניים, ואינך נותר אופטימי, ליבך כנראה חדל מלפעום."

"אם אתה מסתכל על המידע אודות מה שמתרחש על כדור הארץ היום ואינך פסימי - אז לא הבנת את הנתונים. אבל אם אתה פוגש, פנים מול פנים, את האנשים שמנסים לשקם את כדור הארץ ואת חייהם של העניים ואינך נותר אופטימי, אז לבך כנראה חדל מלפעום."

למידה מהצלחות

למידה מהצלחות

מדוע ללמוד מהצלחות? בראש ובראשונה, זו דרך ליצור ידע שימושי לעוסקים במיזמי קיימות. למידה מהצלחות באה לחשוף את החכמה המובלעת של יזמים המקדמים קיימות ולהפוך אותה לידע מכוון לפעולה, שניתן ליישם אותו בהקשרים אחרים. שנית, בשל הנטייה הרווחת להתמקד בלמידה מכשלונות, טרם נעשתה עבודה ממוקדת של למידה מהצלחות בתחום הקיימות בישראל. למידה מהצלחות היא, אם כך, עדשה רעננה להתבונן דרכה על העשייה החיובית בחברה הישראלית ולהבליט היבטים שטרם נלמדו בעבר.

שורשי הגישה

למידה מהצלחות אינה התבוננות נייטרלית בעולם. היא נעוצה בתפיסה לפיה הרצון לשפר את המצב האנושי הוא אוניברסלי, והיכולת לעשות זאת נמצאת במערכות אנושיות שונות. המטרה היא לזהות את האמצעים שניתן באמצעותם לחלץ את הפוטנציאל של המערכות הללו לייצר תוצאות חיוביות. בתור שכזו, למידה מהצלחות מתחברת כמה מסורות במדעי החברה שבוחנות דינמיקות חיוביות.

אחת המרכזיות ביניהן היא פסיכולוגיה חיובית (positive psychology), שאת ניצניה אפשר למצוא בהרצאה שנשא ב-1998 מרטין סליגמן, אז נשיא האגודה האמריקנית לפסיכולוגיה. סליגמן טען, שמאז מלחמת העולם השנייה הפסיכולוגיה המסורתית מתמקדת כמעט באופן בלבדי בפתולוגיה אנושית, כלומר, מה שלא טוב או חסר באנשים. שדה הפסיכולוגיה אמנם חווה התקדמות עצומה בתיאוריות ובפרקטיקות המציעות תרופות לבעיות מסוימות, בו בעת הזניח את החקר של מה שיכול לעבוד נכון וטוב אצל בני אדם ויש לו מעט מאד לומר על החיים הטובים. יש במיקוד זה גם הנחה מובלעת לפיה בני אדם הם פגומים ופגיעים, קורבנות של סביבות אכזריות או של גנטיקה גרועה, הנמצאים במצב של הדחקה או במקרה הטוב – בשיקום. תפיסת עולם זו חדרה לתרבות הפופולרית בארצות הברית, שהפכה, לדידו של סליגמן, לאומה המזהה את עצמה כקורבנות, ושהגיבורים התרבותיים שלה הם 'שורדים' ותו לא.

"נשיא ארצות הברית לשעבר ביל קלינטון הצהיר שהוא רואה את העתיד בצורה אופטימית יותר מאשר אי פעם בעבר, לא משום שהאתגרים מצטמצמים אלא משום שההתארגנות והיצירתיות האנושיות נמצאות בפריחה חסרת תקדים."

פסיכולוגיה חיובית, לעומת זאת, מתמקדת בקידום הפוטנציאל האנושי. היא מתבססת על ההנחה שטוב אנושי ומצויינות הם אותנטיים לא פחות ממחלה, הפרעה או מצוקה. היא מתמקדת בחקר של חוויות סובייקטיביות חיוביות (אושר, הנאה, שביעות רצון, הגשמה עצמית, שלומות (wellbeing)), של תכונות אישיות חיוביות (אופי, כשרונות, תחומי עניין, ערכים), שמאפשרים את החוויות החיוביות, ושל מוסדות חיוביים (משפחות, בתי ספר, עסקים, קהילות, חברות) המאפשרים תכונות אישיות חיוביות וחוויות חיוביות.

גישה נוספת שמתחברת ללמידה מהצלחות היא 'חקר מוקיר' (appreciative inquiry): תפיסה חדשה יחסית, שצמחה בתוך תחום הפיתוח הארגוני. חקר מוקיר הוא החיפוש המשותף אחר הטוב באנשים, בארגונים שלהם ובעולם מסביבם. הוא משלב גילוי שיטתי של מה שנותן 'חיים' למערכת כאשר היא אפקטיבית וכשירה ביותר במונחים כלכליים, אקולוגיים ואנושיים. חקר מוקיר מניח שלכל מערכת (קהילה, צוות, קבוצה או ארגון) יש 'גרעין שינוי חיובי', דהיינו, תיאור עשיר ומעורר השראה של החיובי, ישחרר אנרגיה חיובית ויוביל לחדשנות. הפעולה החשובה ביותר שקבוצה יכולה לבצע בכדי לבנות עתיד טוב יותר היא להפוך את גרעין השינוי החיובי לנחלת הכלל.

חקר מוקיר משלב את האומנות ואת הפרקטיקה של שאילת שאלות המחזקות את היכולת של מערכת להגדיל פוטנציאל חיובי. הוא מתייחס לצירוף של פרקטיקות לשינוי, כאשר תהליך השינוי עצמו מתקדם באמצעות זיהוי הצלחות קודמות ולמידה על אודות החוזקות של הארגון, בצד יצירת חזון לעתיד המבוסס על מה שהצליח בעבר. התובנה החשובה ביותר של חקר מוקיר היא שמערכות אנושיות צומחות לכיוון מה שהן שואלות באופן עקבי שאלות לגביו.

למידה מהצלחות לעומת למידה מכשלונות

ההנחה הרווחת היא שאנשים נוטים לעסוק בלמידה מודעת אל מול בעיות, מצבים מתסכלים וכשלונות בלתי צפויים. אין ספק כי בלמידה מכשלונות גלומים יתרונות ניכרים. ראשית, כשלונות יוצרים תמריץ לשקול חלופות ולבקר דפוסי עבודה קיימים. שנית, בלמידה מכשלונות גלום הפוטנציאל ללמידה מסדר שני (double-loop learning), כלומר למידה שיוצרת שינוי בערכים ובנורמות הבסיסיות. על למידה מהצלחות, לעומת זאת, מקובל לטעון כי היא מובילה ללמידה מסדר ראשון (single-loop learning), כלומר, למידה אינסטרומנטלית המשאירה את הערכים ואת הנורמות הקיימים ללא שינוי.

הנטייה ללמוד מקשיים ומכשלונות ופחות מהצלחות מקבלת גיבוי גם בספרות המקצועית, שנוטה להתמקד בדינמיקה הבעייתית שנוצרת מהצלחות. טענה מרכזית העולה מהספרות היא שהצלחות מביאות לפעולות המשמרות את הסטטוס קוו: הן נוטות לתת לגיטימציה לשגרות שהוכחו בעבר כמוצלחות ולעודד תחזוק של הקיים על פני התנסות בתהליכים חדשים ונטילת סיכונים. הצלחות גם עלולות לגרום לאינרציה בארגון, לחוסר תשומת לב לשינויים בסביבה ולמידע חדש או חלופי ובכך גם להגדלת ההסתברות לבעיות בעתיד. כפועל יוצא, קטנה גם האפשרות שארגונים יגיבו לשינויים בסביבתם עם שינוי טרנספורמטיבי בארגון. יש הרבה מן האמת בטענות אלו. איננו טוענים שלא צריך ללמוד מכשלונות, בוודאי שצריך, אלא שחשוב לא להסתפק בכך אלא לשים את הדגש על למידה מהצלחות לה יש יתרונות ניכרים שלא זוכים למספיק תשומת לב.

ראשית, למידה מהצלחות יכולה להעלות מודעות לפרקטיקות אפקטיביות. היא מעודדת מיקוד בתוצאות הרצויות ובמה שנעשה בעבר בכדי להשיג אותן. בשונה מהערכה של כשלונות מתוך מטרה למנוע את הישגותם (גישה של ניהול סיכונים), המטרה של למידה מהצלחות היא להנציח ולחזק אותן (גישה של שיפור איכות). לאור זאת, למידה מהצלחות יכולה להוות את הבסיס להמשגה מחדש וארגון מחדש של הקשרי עבודה ושל מדיניות.

"חקר מוקיר הוא החיפוש המשותף אחר הטוב באנשים, בארגונים שלהם ובעולם מסביבם. הוא משלב גילוי שיטתי של מה שנותן 'חיים' למערכת כאשר היא אפקטיבית וכשירה ביותר במונחים כלכליים, אקולוגיים ואנושיים."

שנית, בשונה מלמידה מכשלונית, המתנהלת לרוב תחת לחץ חיצוני, למידה מהצלחות לרוב מתקיימת מתוך בחירה ועניין בתהליך. זו נקודה משמעותית, שכן היתרונות של תהליך הלמידה תלויים ברצון כן של המשתתפים בבוננות (רפלקסיה) על העשייה שלהם. אולם, בעיות וכשלונות קשורים לא פעם לתגובות של הכחשה ושל הימנעות, בשל האיום האישי והמקצועי הגלום, לעיתים, בחשיפת הגורמים לכשלונות. תנאים אלו עלולים להביא לשימור של אותן דינמיקות ארגוניות שהביאו לכשלון ולהחמצת ההזדמנות לחקירה אותנטית ושינוי אפשרי. בלמידה מהצלחות, לעומת זאת, המשתתפים אינם חשים צורך להגן על החלטות שלהם ויכולים להשתתף בתהליך מתוך מוטיבציה ללמוד. נקודת מוצא זו יכולה לתרום לדיאלוג וללמידה הדדית.

יתר על כן, ההתמודדות עם כשלונות מכוונת את האנשים לתור אחר גורמים מידיים לכשלון (לרוב מתוך נטייה להצדיק אותם), וכפועל יוצא הלמידה מתמקדת כמעט באופן בלבדי בדברים שהשתבשו. עולה, אם והשאלה, אם מיקוד בכשלונות יכול לשרת חשיבה על העתיד. למידה מהצלחות, לעומת זאת, מאפשרת גישה פתוחה, יצירתית ורפלקטיבית יותר בתהליך הלמידה. היא גם מחזקת את הנכונות של המשתתפים לקחת חלק בלמידה קולקטיבית מתמשכת.

שלישית, למידה מהצלחות יכולה לחולל שינוי. הדבר קורה בעיקר כאשר ההצלחות הזוכות להתבוננות הן אלה שיש בהן מרכיב של הפתעה, של חריגה מהפרקטיקות של הזרם המרכזי. במקרה זה ההצלחה, ולא הכשלון, היא שיוצרת חווית דיסוננס ותמריץ לשינוי. כפי שלמידה מכשלונית יכולה להביא להטלת ספק בפרקטיקות מקובלות, כך גם למידה מהצלחות יכולה להביא לחקירה של ההנחות הסמויות של אנשים על מה ש'עובד' וכאן טמון הפוטנציאל לשינוי. לבסוף, הצלחה מגבירה את הביטחון של האנשים מאחוריה ויוצרת תמריץ ליוזמות עתידיות. למידה מהצלחות יוצרת אופטימיות, מתבססת על הנדיבות של השותפים בתהליך ועל הרצון שלהם לתרום לאחרים. היא גם יכולה ליצור את התנאים ללמידה עתידית פרודוקטיבית גם מכשלונית. בסופו של יום, למידה הן מהצלחות והן מכשלוניות מזינות ויוצרת תוצאות טובות יותר, להתמודדות עם סביבה משתנה.

למידה מהצלחות יכולה לחולל שינוי. הדבר קורה בעיקר כאשר ההצלחות הזוכות להתבוננות הן אלה שיש בהן מרכיב של הפתעה, של חריגה מהפרקטיקות של הזרם המרכזי

דוח זה, המתעד יוזמות מחדשות ומעוררות השראה בתחומים הרבים המרכיבים את שדה הקיימות, ומנסה להתחקות אחר סודות הצלחתן, מבטא את הבשורה שלהן מול המפגעים, האיומים והאתגרים, יש ממי וממה ללמוד, ומקורות רבים לאופטימיות צומחים מלמטה, ומתפשטים בחברה.

מעבירים את זה הלאה ... למידה מהצלחות של מיזמי קיימות

"אם מרכזים יחד מספיק אנשים שמצליחים, זה יוצר שדה מגנטי של הצלחה. כולנו מקרינים את זה לזה ומרגישים את זה."

כך סיכם אחד המשתתפים את יום הלמידה מהצלחות של מיזמי קיימות שקיים מרכז השל בסתיו, 2014. חמישים יזמים ויזמיות, מקרב המיזמים המקבלים חשיפה בדו"ח זה וכן מבין בוגרי תוכנית העמיתים של מרכז השל, הביאו לחדר את הידע והחכמה שלהם. מטרת יום הלמידה הייתה לנסות להנגיש את הידע הזה: באמצעות שיטה של 'למידה מהצלחות'.

פרופ' יונה רוזנפלד מהמחלקה לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית פיתח שיטה של 'למידה מהצלחות' בניסיונו ללמוד מההצלחות של עובדים סוציאליים וארגונים העובדים עם אנשים החיים בעוני. היא מתמקדת בחילוץ הידע שנמצא אצל העושים במלאכה ובהפיכתו לידע שניתן להעביר הלאה. לשם כך השיטה מתמקדת בפעולות שהביאו להצלחה במטרה להפיק מתוכן עקרונות פעולה, שאחרים יכולים ללמוד מהן. פרופ' רוזנפלד הקים את היחידה ללמידה מהצלחות ולמידה מתמשכת במערכות חברתיות במאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, שליוותה את מרכז השל בתכנון היום ובהנחייתו.

יום הלמידה הראה כי המיקוד בהצלחות (להבדיל מכשלונות) יוצר אווירה עבודה של הקשבה, שיתוף, פרגון הדדי, השראה ובעיקר אופטימיות. כפי שאמרה אחת המשתתפות: "את הדברים שאני עושה אני כבר עושה באוטומט. פתאום לראות שזו הצלחה – זה כבר משהו אחר, וזה מטעין אותי באנרגיה." המשתתפים דיברו על שינוי תודעתי על מיקוד בהצלחות ובעיקר על הפוטנציאל של עוד ימים כאלה ביצירת מסה קריטית של אנשים – ועשייה – שמשנים מציאות.

מקורות

Cameron, K S., J E Dutton and R E Quinn, eds. 2003. Positive Organizational Scholarship. San Francisco: Berrett-Koehler.

Schechter, C., I. Sykes and J. Rosenfeld. 2004. "Learning from Success: A Leverage for Transforming Schools into Learning Communities." *Planning and Changing* 35 (3&4): 154-168.

"למידה מהצלחות יוצרת אופטימיות, מתבססת על הנדיבות של השותפים לתהליך ועל הרצון שלהם לתרום לאחרים. היא גם יכולה ליצור את התנאים ללמידה עתידית פרודוקטיבית גם מכשלונות. בסופו של יום, למידה הן מהצלחות והן מכשלונות מזינה זו את זו ויוצרת תוצאות טובות יותר, להתמודדות עם סביבה משתנה."

הפרמטרים

הפרמטרים: מה אנו מחפשים?

הדוגמאות בדוח הן, כאמור, חשובות, אך עוד יותר חשובים העקרונות להערכה שזיקקנו מהן, שיכולים להעניק הכוונה והשראה לכולנו. המסר של דוח זה איננו: הביטו וראו מי עושה טוב בחברה הישראלית. אלא: המון אנשים וגופים עושים דברים מדהימים, שכולם יחד הם מקור בלתי נדלה לאופטימיות, והנה כמה דברים שנוכל ללמוד מהם על איך להפיץ עוד פתרונות אמיתיים, לזרוע יותר אור, ולהעניק יותר השראה. גם אם רוב היוזמות מעולם לא שמעו זו על זו יש חיבורים וקשרים ביניהן, ואפשרויות הלמידה ההדדית ושיתופי הפעולה הן עצומות.

ניסחנו ארבעה ממדים של ניתוח עשייה:

← ה"מה"

← ה"איך"

← התקשורתיות

← והמערכתיות

ובהם זיהינו 14 פרמטרים שונים של מיזמים שמצליחים לקדם את הדברים החשובים.

פרק זה בנוי סביב מכלול זה של פרמטרים להצלחה (הסדר אינו מעיד על חשיבות או קדימות).

הטבלה בעמוד הבא ←

פרמטרים	מה מחפשים?
א. ה"מה" קיימות בתוכן – סביבה/חברה/כלכלה	
	1. מקטין פערים, מגביר צדק ← הסתכלות חברתית-כלכלית
	2. מרחיב הון חברתי, אמון, מרקם קהילתי ← חיזוק של הקהילה מהפעולה
	3. "ירוק", סביבתי, השתלבות בכדור הארץ במערכות האקולוגיות ← תרומה אקולוגית: האם משפר ומיטיב עם המערכות תומכות החיים של הפלנטה?
	4. מפתח או מעמיק שותפויות וקואליציות ← טובים השניים (והשלושה, והארבעה) – גם אמצעי וגם תכלית של קיימות

פרמטרים	מה מחפשים?
ב. "האיך" אפיון המיזם וסוג היזמות	
	5. נותן מענה ישיר לסוגיה קיימת ← ישר ולעניין, לא מסביב או ליד
	6. עונה על כמה סוגיות שונות בבת אחת ← גם חברה, גם כלכלה, גם בריאות, גם ירוק...
	7. מקוריות – פורץ דמיון ומחשבה ← מחוץ לקופסה, חדשני, משתמש בכלים חדשים
	8. איתנות – קיימות כלכלית (המשכיות) ← איך יראה יום המחר

פרמטרים	מה מחפשים?
ג. "תקשורתיות" - עושה נפשות	
	9. 'כדור שלג' - ויראליות ← מתגלגל ואוסף את כולם
	10. מדרבן לפעולה ← שואב פנימה, מעניק השראה, העצמה, הנעה
	11. בר שכפול ← קל לשכפל ולייצר עוד ועוד כאלו
	12. מגביר שמחת חיים, well-being ← הנאה, התלהבות בעשייה

פרמטרים	מה מחפשים?
ד. "מערכתיות"	
	13. במעלה הזרם ← טיפול בשורש הבעיה ולא רק הקלה על הסימפטומים
	14. משנה את כללי המשחק ← ראייה מערכתית רחבה - game-changer (אזהרה: קשה למימוש!)

א. ה"מה": קיימות בתוכן - סביבה/חברה/כלכלה

הפרמטרים של מימד ה"מה" מתייחסים לסדר היום הרחבה של הקיימות, ולתוכן של היוזמות: באיזה סוג בעיות הסוגיות מתמודדות? מה עומד במרכז העשייה? חילקנו את התחום הזה לארבעה תתי-תחומים: פערים וצדק, הון חברתי, סביבתי ("ירוק" קלאסי) ויצירת שותפויות וקואליציות (גם כאמצעי וגם כטקטיקה, כמו הפרמטרים בקבוצה ב' - אך גם תכלית בפני עצמה בראייה מקיימת).

1. מקטין פערים ומגביר צדק

שילוב אופטימלי של שוויון הזדמנויות, הקטנת פערים חברתיים, צמיחה ושגשוג. יש לשאוף להשיג את אלו תוך הקנייה והטמעה של ערכים ואחריות חברתית.

צדק חברתי פירושו הלימה בסיסית ועקבית בין תרומה ומאמץ של הפרט, לבין התגמול שהפרט מקבל בכל מישור ומישור. החברה שאנו חיים בה איננה רק אוסף מקרי של פרטים, אלא מרחב תוסס של אינטראקציות והשפעות גומלין בין חבריה. על כן הפרט מצפה להלימה של חלוקת טובין לא רק ביחס לעצמו, אלא גם ביחס לאחרים: איכפת לנו מאוד אם יש מי שמקבל יותר מהמגיע לו, וגם אם יש מי שמקבל פחות. הדבר מזין את תחושת הצדק או אי הצדק לנוכח מידת אי השוויון השורר בפועל, כתוצאה ממה שקורה בשני קצוות ההתפלגות, העליון והתחתון.

עוד הגדרה של צדק חברתי היא כללי משחק הוגנים על פני מחזור החיים: שוויון הזדמנויות בשלבי הפתיחה, מרחב פעולה וכללי תחרות הוגנים בהמשך, ביטחון בסיסי וכבוד לאחר הפרישה.

צדק חברתי בסיסי סיוע של החברה בהבטחת סיוע של הבסיסי, ונגישתו בכבוד אל כל פרט שהגורל פגע בו.

"פעם המשפחה הרחבה הייתה המסגרת שידעה לספוג, לתמוך ולתת מידה מינימאלית של "ביטוח" אל מול מכות גורל, כוחות מדכאים, ואי וודאות. כך גם עם השבט, ועם הסולידאריות החברתית ההדוקה של חברות קטנות, כגון זו של יהדות ה"שטעטל". בימינו אנו החברה בכללותה והמדינה כשליחה מחויבת אף היא לקחת חלק מהאחריות על כך - זה ה"חוז"ה"

המובלע שהאזרח הנורמטיבי חש כי חתם בעת שהוא ממלא את חובותיו כלפי עצמו וכלפי הקולקטיב הרחב. אולם המעגלים האחרים – משפחה, קהילה – ממשיכים למלא תפקיד חשוב ואף מכריע בהקשר זה. ויחד עם זאת, הסולידריות החברתית הנה הרבה יותר מאשר מנגנון ביטוחי לעת צרה, אלא מימד ערכי המעשיר את קיומנו כבני החברה האנושית."

מתוך אתר ההועדה לשינוי חברתי כלכלי. פרק 3 – גיבוש השקפה מנחה
<http://hidavrut.gov.il/sites/default/files/20%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99.pdf>

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים את הפרמטר:

"אקולוגיה לקהילה מוגנת"

"אקולוגיה לקהילה מוגנת" הוא מיזם חברתי וקהילתי שנועד לתת מענה לתעסוקה הולמת ומעניינת וגם פרנסה ראויה לאנשים בעלי קשת רחבה של מוגבלויות. "אקולוגיה לקהילה מוגנת" הוא מיזם מיוחד במינו המשלב כוונות טובות עם עשייה מבורכת של אנשים אופטימיים.

מהחזון של "אקולוגיה לקהילה מוגנת":

להיות מיזם חברתי – כלכלי מוביל במדינת ישראל הפועל לרווחתם ולהעסקתם של אנשים בעלי מוגבלויות ולקידום נושאים של איכות הסביבה. בכוונתנו ליצור מקצוע עתידי של מיחזור אקולוגי שילמד, יובן ויופנם וכמובן שישמש בתחומים נוספים של מעגלי החיים לאנשים בעלי צרכים מיוחדים. כל זאת בתקווה שיום אחד נוכל ליצור אלפי מקומות עבודה לאנשים בעלי צרכים מיוחדים. אנו פועלים במטרה לגרום ליחידים ולחברות בארץ ליישם ערכים, עזרה לאנשים בעלי צרכים מיוחדים היא חלק בלתי נפרד מהערך של שמירה על איכות הסביבה.

#2. מרחיב הון חברתי

הון חברתי (Social capital) הוא מושג בסוציולוגיה ובכלכלה אקולוגית המתאר את רמת הקישוריות בתוך ובין רשתות חברתיות.

המושג "הון חברתי" מדגיש את הערך של יחסים חברתיים ואת התפקיד של שיחופי פעולה ושל אמון כדרך לקבלת תוצאות משותפות בתחום החברתי או הכלכלי.

ישנן הגדרות שונות למושג הון חברתי, אבל לכולן הנחה משותפת לפיה לרשתות חברתיות יש ערך כלכלי – הן כחלק חיוני לתהליכי הייצור והן לתמיכה ולשיפור ההרווחה החברתית. כשם שמכונות (הון תעשייתי) או השכלה באוניברסיטה (הון אנושי או תרבותי) יכולים להעלות את הפריז, הן האישי והן הקולקטיבי, כך גם קשרים חברתיים יכולים להשפיע על הפריז של פרטים ושל קבוצות.

מחקרים הראו כי קיים קשר ברור בין אי שוויון כלכלי ולכידות חברתית. בחברות שוויוניות יותר, סביר הרבה יותר שאנשים יבטחו זה בזה ויצרו קשרי קהילה טובים יותר. הון חברתי על פי חוקר מתחום הכלכלה האקולוגית, רוברט קונסטנזה: "תכונות של החברה שמאפשרות לה לשגשג – כמו אמון בין אנשים, ידע משותף וחופשי או סולידריות".

במסמך חמש דרכים לרווחה, (נכתב על ידי: Jody Aked, Nic Marks, Corrina Cordon, Sam Thompson המרכז לרווחה, הקרן לכלכלה חדשה NEF-the new economics foundation) שהוא חלק ממטה-מחקר של ממשלת בריטניה, טוענים המחקרים כי יצירת קשרים חברתיים חשובה מאד לקידום רווחה עבור אנשים מכל הגילאים, וכי הקשרים הם "בולם זעזועים" כנגד מחלות נפשיות. הון חברתי גבוה בקהילות הוא המנבא הטוב ביותר לרווחתן, ויש בהן תמותת תינוקות נמוכה יותר, פחות הריונות בגיל ההתבגרות, הישגים גבוהים לתלמידים וסיכויים גבוהים יותר להצליח בחיים.

Bowling Alone" 1995"-Robert David Putnam

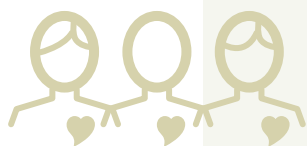
דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"המרכז לקיימות שכונתית"

המרכז לקיימות שכונתית בשיכון ד' בבאר שבע, הוא הראשון מבין מרכזי קיימות שכונתיים שקמים ברחבי הארץ. מרכזי הקיימות המקומיים הם מקום פיזי בישוב או בשכונה, כתובת ברורה ומזמינה להיכרות והתנסות עם אורח חיים מקיים. כל מרכז משמש כפלטפורמה לפעילויות, מפגשים ועשייה מקומית.

במרכז בבאר שבע ניתן למצוא: מרכז, חנות בגדים ומוצרים מיד שנייה, "שוק בשקל" בכל יום חמישי האחרון של החודש, הרצאות בנושאי קיימות, חוגים, פעילויות, סדנאות קורסים וכו'. בנוסף למגוון הפעילויות שהמרכז מציע, הוא מפעיל גם מיזמים להעצמת ההון האנושי: "פעוטבע" – פעוטון שמופעל על ידי קואופרטיב הורים.

בימים אילו הופכים מרכזי הקיימות השכונתיים למרכזים קהילתיים שמציעים. מגוון הפעילויות בשכונה. מיזם כזה מגביר קשרים חברתיים בין השכנים ובכך מהווה דוגמה ברורה של עקרון ההון החברתי. המרכזים לקיימות שכונתית מייצרים שפע מקומי בכלים מקיימים, מתוך תפיסת עולם שמחברת בין כלכלה, סביבה וקהילה. באמצעות הכלכלה המקומית ויצירת שותפות ומחויבות לסביבה.

3. "ירוק" סביבתי, השתלבות בכדור הארץ

כאשר מדברים על חשיבה ירוקה, מדברים על המחיר הכבד שמשלמים על התנהלות שאינה מתחשבת בסביבה ומובאות הצעות להתנהלות מקיימת ואחראית כלפי הסביבה. בייחוד מדובר על הבנת הטבע, הגנה על השטחים הפתוחים והמערכות האקולוגיות שלנו.

"כשם שכל יצור חי מקיים חילוף חומרים – קולט מזון מהסביבה, מפרק אותו, מנצל אותו ופולט לסביבה חומרי פסולת. כך גם המדינות והערים לא רק צורכות משאבים אלא הן גם פולטות חומרי פסולת. בטבע, פסולת של יצור אחד מהווה משאב של יצור אחר, ועל כן הפסולת אינה מצטברת – אספקת חומרי המזון הנדרשים לכלל היצורים החיים נמשכת ללא הפרעה וחומרים רעילים ומזיקים אינם מצטברים בסביבה. בני האדם לעומת זאת, בעיקר מאז המהפכה התעשייתית לא תכננו את מערכות הייצור שלהם על פי עקרון חשוב זה. הפסולת של תהליכי הייצור מיוצאת אל הסביבה – לתוך הנהרות, הימים, הקרקעות והאוויר. חלקה של פסולת זו מצטברת ואזורים רבים הופכים בלתי מתאימים לחיים של כמעט כל היצורים החיים. ראו את מצב הנחלים בארץ, או את אזורי השממה על יד מכרות. חלק אחר של הפסולת מטופל על ידי "שירותי החינם של הטבע". רוב הפסולת אינה רעילה. החלק האורגני שבפסולת יכול לחזור ולדשן את האדמה. מגוון רב של יצורים, ברובם המכריע מיקרוסקופיים, מסוגלים לפרק אפילו חלק מחומרי הפסולת הרעילים. גם גזים שנפלטו נקלטו בחלקם ומעובדים על ידי אורגניזמים. למשל "גז החממה" פחמן דו-חמצני נקלט ומעובד על ידי הצמחים הירוקים, או נמס בים ומשמש לבנין שלדים וקונכיות של יצורי מים. הנושאים הסביבתיים חייבים להיות על סדר היום של הציבור הישראלי. כל אחד מאיתנו חייב לשאול את עצמו, כיצד הוא יכול לאמץ שינויים באורח חייו אשר יקטינו את טביעת הרגל האקולוגית שלו ושל מקום עבודתו. ובנוסף, עלינו כאזרחים, להבין שלא כל מה שטוב לנו כצרכנים טוב לנו גם כאזרחים. שיקולים לטווח ארוך מעבר לאופק של הבחירות הם חיוניים, על מנת שנוכל לבנות כאן חברה שטוב לחיות בה, גם לנו וגם לדורות הבאים".

טביעת הרגל האקולוגית, ד"ר ליה אטינגר, מרכז השל, 2008
http://media.wix.com/ugd/b8978e_8d839bb0876045aa9e69bb2cbf1df4f2.pdf

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"אדמאמא"

מרכז חינוכי שפועל מתוך משק פרטי במושב ניר משה, ומדגים כיצד סביבת חיינו יכולה לתפקד כמערכת אקולוגית שלמה. המרכז משמש השראה ועידוד ליצירת שינוי ברמת הפרט בעזרת העמקת המודעות לאחריותנו על סביבת חיינו, ומציע חלופות לדרך החיים הנוכחית,

שניתן ליישם בכל סביבת מגורים.

פעילויות המרכז כוללות: לימוד מיומנויות חיים תוך שילוב בין הקידמה למסורת; סיורים וסדנאות באקולוגיה מעשית ופרמקלצ'ר; וגם הדגמת חיים בקהילה שיתופית מקיימת – התנסות באורח חיים אקולוגי לפרקי זמן קצרים או ארוכים.

"ישראל בשביל אופניים"

עמותת חברים ששמה למטרה ליצור, בישראל, מערכת שתאפשר ותעודד שימוש באופניים ככלי רכב, מתוך הבנה שמערכת תחבורה המסתמכת כולה על רכבים פרטיים, גורמת לזיהום אוויר, לשריפת דלקים, בזבז משאבים מתכלים וירידה בבריאות.

העמותה פועלת במגוון דרכים לעידוד השימוש באופניים ככלי תחבורה מרכזי:

- קידום פיתוח תשתית בטוחה לרכיבה באופניים ברמה עירונית/מטרופולינית/ארצית.
- קידום פיתוח מערך של אמצעים משלימים לתשתית השבילים (חניות/מקלחות/תל אופן/משאבות ציבוריות וכו').
- הסדרת הקישוריות בין האופניים לתחבורה הציבורית כך שתיווצר אלטרנטיבה יעילה, מהירה לרכב הפרטי (מדלת לדלת).
- הגברת המודעות ליתרונות של האופניים ככלי תחבורה בקרב ציבור רוכבי סוף השבוע, הציבור הרחב ומקבלי ההחלטות.
- הפעלת תוכניות התערבות לעידוד השימוש באופניים.

"חברת ערבה פאור"

ערבה פאור היא חברה עיסקית בעלת תפיסת עולם וחזון המשלבים ציונות ועסקים. החברה שמה למטרה להיות הספק המוביל של חשמל מאנרגיה סולארית בישראל, באמצעות שיתוף פעולה עם קיבוצים ומושבים. חזון החברה תואם גם את החלטת הממשלה מינואר 2009 לגבי יעד מנחה לייצור חשמל ממקורות מתחדשים, בהיקף של 4,000 מגה-וואט עד שנת 2020. גם חזונו של ראש המועצה האזורית אילת, אודי גת, מדבר על ניצול התנאים האופטימאליים לאנרגיה סולארית במועצה האזורית אילת, והפיכתה למרכז ייצור אנרגיה סולארית בישראל.

מתוך חזון החברה: "חברת ערבה פאור, הממוקמת בלב יפעת קדומים של המדבר המקיף את קיבוץ קטורה, מחויבת לישראל נקייה וירוקה. בחרנו באנרגייה פוטו-וולטאית (PV), כי תהליך הפקתה אינו מלווה בפליטות, בעשן וברעש ואינו כרוך בצריכת מים. באמצעות ניצול אנרגיית השמש מדינת ישראל תוכל להגשים את יעדי האוויר הנקי וצמצום הפחמן, למען שיפור איכות חייהם של כל אזרחי ישראל והעולם."

כסמל להזדהותה של 'ערבה פאור' עם עיקרון חוק הפאה, החברה הקדישה את ארבעת הפינות של השדה הסולארי של 'קטורה סאן' לארבעה ארגונים הומניטריים, שלכל אחד מהם יועברו רווחי אחת מפאות השדה הסולארי בעשרים השנים הבאות.

במהלך 20 השנים הקרובות תתבטל, בשל פעילות החברה, ההפקה של כ-898,000 טון-מטרי של דו-תחמוצת הפחמן, הישג השקול לנטיעת 1,292,000 עצים.

#4. מפתח ומעמיק שותפויות וקואליציות

כדי להיות מיזם הפועל בערכי הקיימות, יש צורך בשיתופי פעולה.

מיזם המצליח לייצר ולהעמיק שיתופי פעולה ולפתח דרכים להעמקת הקשרים, יצליח לממש את חזונו וחזון הקיימות. בניגוד לתפיסות המדברות על תחרותיות בהשגת היעדים, הקיימות מדגישה את הצורך הטבעי שלנו כחברה בשיתופי פעולה. ניתן להסתכל על קטגוריה זו כמודל עסקי המשכיל לפעול בשיתופי פעולה רבים, וכן, כמיזם הפועל לעודד שיתופי פעולה בין אוכלוסיות שונות.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

בית ספר אפק בראש העין

אחד ממוסדות החינוך המובילים בישראל בחינוך לקיימות. בית ספר יסודי בראש העין שאימץ את חזון הקיימות כמסגרת פעולה וחינוך. מזה עשר שנים פועלת בבית הספר מנהיגות ילדים ומורים המקדמת עשייה מקיימת, בעיר, בקהילה, במסגרת תוכנית הלימוד ובסביבת הלימוד הפיזית של בית הספר.

בית הספר מעמיק שותפויות גם בין תלמידיו ובין תושבי העיר. בית הספר מזמן ומאפשר עשייה רבה ומגוונת לתלמידיו: תחנה מטאורולוגית, מערכת לאיסוף מי גשם, פינת חי, הפרדת פסולת, בוסתן, טראסות לגידולי ירקות, גינת פרפרים, מתקני האכלה ושתייה, שלולית חורף, בריכה אקולוגית, תיבות קינון ועוד מוקדים שתלמידי בית הספר מטפלים ומטפחים. תלמידי בית הספר שותפים פעילים בהדרכה של המבקרים הבאים לביקור בבית הספר.

לקהילת העיר מציע בית הספר: הדרכה בטיול המוסיקלי ביער ראש העין, הדרכה ותצפיות בציפורים בעונת הנדידה באתר אבן העזר, שותפות בגינה קהילתית על שם עידו גרבובסקי, קורס פעילים סביבתיים, הרצאות מומחים ועוד.

"מרכז אלמים"

חממה אקולוגית סביבתית של אגודת הגליל, שהוקמה במטרה לתת מענה לתושבי הגליל בכלל ואזור כפר כנא בפרט, בנושאי הסביבה השונים:

- פיתוח חקלאות אורגנית הנשענת על ניצול האדמות החקלאיות הנפוצות בקרבת החממה.
- קידום ופיתוח נושא המיחזור של סוגי הפסולת הנפוצים במגזר הערבי כמו צמיגים, גזם וקומפוסט.
- פיתוח משק דבורים כענף לפיתוח כלכלי.
- פיתוח, תרגום והבאה לדפוס, של ספרות סביבתית בשפה הערבית והרחבת הספרייה הסביבתית הערבית במרכז ובבתי הספר הערביים.
- הקמת מרכז מדעי וסביבתי למחקר והדגמה של מודלים וטכנולוגיות להדברה ביולוגית, שימור מינים, חיסכון וטיהור במים, טיפול בפסולת חקלאית, מחזור ואנרגיה חלופית.
- הפעלת מרכז אזורי לחינוך והדרכה אקולוגית החושף אלפי תלמידים בשנה לנושאים סביבתיים באמצעות צוות מדריכים מקצועיים.
- הפעלת מרכז להנחיית וחניכת תלמידי תיכונים, עבודות גמר, ביוטופים, ביוחקר, אקוטופים וסדנאות סביבתיות ופרויקטי גמר להנדסאי סביבה, כימיה וביוטכנולוגיה ממכללות האזור.
- פיתוח פינות חי וליטוף במטרה ליצור שינוי התנהגותי באוכלוסייה כלפי בעלי חיים ולחשוף את תלמידי החינוך המיוחד לנושאים סביבתיים באמצעות התחככות בנושאים הסביבתיים המטופלים במרכז.

בהקמת המרכז ובהפעלתו, התאחדו יחד, מספר גופים בעלי אינטרס משותף – משרד המדע והטכנולוגיה, משרד החינוך, רשויות מקומיות, מרכז מחקר ופיתוח אזורי ומנהלי בתי ספר.

ב. ה"איך" אפיון המיזם וסוג היזמות

הפרמטרים השייכים למימד ה"איך" מתייחסים למאפייני הפעולה של המיזמים: מה מעניין או מקורי בתפיסה או בדרך שבה המיזם עושה את מה שהוא עושה? הענקת חשיבות לעשייה שנותנת מענה ישיר ומדויק לבעיה ספציפית, ליוזמות שפותרות כמה וכמה סוגיות שונות בבת אחת, ולאלה שמצטיינים במקוריות וחדשנות, וגם – פרט לא קטן בכלל – אלה שבונים לעצמם עתיד מובטח – לאיתנות הכלכלית של המיזם.

#5. מענה ישיר לבעיה

בבואנו להתמודד עם בעיות יש שתי דרכי פעולה שאפשר לנקוט. דרך אחת היא לנסות לעקוף את הבעיה, לנסות ולפתח מודלים שונים שיקטינו את המגע שלנו עם הבעיה. דרך נוספת היא מענה ישיר לבעיה ייחודית, דרך שמניבה בדרך כלל פתרון ברור ואפקטיבי, שקל לבצע באופן המהיר ביותר.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"המשמר החברתי"

על רקע המחאה החברתית של קיץ 2011 התעורר משבר אמון בין המדינה לחלק מאזרחיה. תחושת העדר האחרייות של נבחרי הציבור כלפי ציבור הבוחרים, חוסר שקיפות היוו בעיה של ממש.

המשמר החברתי היא עמותה שהקימו פעילי המחאה שמבקשים לגשר על פערי הידע והנגישות בין הציבור לבין נבחרי. המשמר החברתי מייצר פלטפורמות להעצמה ומעורבות אזרחית באמצעות:

- יצירת גשר בין אזרחי ישראל לבין כנסת ישראל והוועדות השונות.
- פרסום עדויות משקיפים על הנעשה בכנסת והצלבתן עם הפרוטוקולים הרשמיים.
- פרסום 'המדד החברתי' לסיכומם של מושבי הכנסת השונים.
- קמפיינים ציבוריים בנושאי שקיפות, שיתוף ציבור ועבודת הכנסת.

הקבוצה זיהתה את בעית חוסר האמון הציבורי וחוסר השקיפות, והפתרון הישיר הוא קבוצת אנשים מחוייבת, אשר מגיעה לוועדות הכנסת ולישיבות הממשלה השונות, מתעדת ומנגישה לכלל הציבור את הנעשה בבית הנבחרים.

"העגלה"

מצפה רמון שנמצאת באשכול סוציו אקונומי 5, סובלת גם מריחוק גיאוגרפי ממרכזי הייצור והשיווק וגם מריחוק פוליטי ממרכזי הכוח. לא מפליא אם כן, שיוקר המחיה במצפה רמון גבוה, דבר שמקשה מאוד על שמירת רמת החיים של התושבים.

הפתרון לכך היה הקמת קואופרטיב צרכנים אשר פועל להוזיל את עלויות הקנייה לכל תושבי מצפה רמון. הקואופרטיב פועל כמכולת הפתוחה 4 ימים בשבוע ונמכרים בו כל מוצרי המכולת הבסיסיים. הוא גם קואופרטיב לומד – החברים נפגשים, לומדים ביחד את עולם הכלכלה והשוק הקמעונאי ומפתחים מתוך דיאלוג ודמוקרטיה כלים חברתיים להתמודד עם המציאות. הקואופרטיב מצליח כי הוא עונה על צורך ממשי של האנשים. פתרון ישיר לבעיה, בצורה יעילה ומוצלחת.

"ידיים רואות"

יש בארץ כ-200 מעסים (מסז'סטים) עיוורים ולקויי ראייה. רובם במצב של תת תעסוקה, וכפועל יוצא מכך – תת הכנסה. בכירי המעסים העיוורים בישראל, התארגנו להקמת "ידיים רואות" כעסק חברתי להעסקת מעסים עיוורים, ולקויי ראייה, בוגרי קורס העיסוי היוקרתי של מכון וינגייט.

עיסוי על ידי עיוורים קיים בעולם כבר למעלה מ-100 שנים, ויש מקומות, כמו בסין, שבהם עד לא מזמן רק עיוורים הורשו ללמוד עיסוי. בארץ החלו אנשים עיוורים ללמוד עיסוי בקורס ייעודי ב-1999.

בידיים רואות עובדים מעל 40 מעסים, בפריסה ארצית. כאשר הם מעבירים יד על המטופל, הם ממש "רואים" דרך הידיים את הבעיות שלו, ולכן הטיפול שלהם לממוקד ואפקטיבי במיוחד.

#6. נותן מענה לכמה סוגיות

הקיימות, במהותה, מחברת בין תחומים ונושאים – הכלכלי, האקולוגי, החברתי, הפוליטי, החינוכי וכו'. אמנם קיימות כמושג מארגן, וכאג'נדה חברתית, אכן יצאה מבית מדרשה של התנועה הסביבתית, אך היא מנסה להביע את הקשר העמוק, והבלתי ניתן להפרדה בין סביבה, חברה, כלכלה ופוליטיקה. מיזמים אשר משלבים בדרך פעולתם מענה לכמה סוגיות, מצליחים לתת מענה ישיר לנושא הקיימות.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"בר קיימא"

מסעדה טבעונית בדרום תל אביב בבעלות קאופרטיבית. ערכי הטבעונות נשענים על בסיס מוסרי של הפסקת ניצול משק החי. משק החי הוא בזבזני במשאבים מתכלים וגורם להתרבות גזי החממה. הפסקה או הפחתה של צריכת מוצרים ממשק החי מסייעת לשמירה על הסביבה באופן ברור. בנוסף המקום מציע אוכל טרי המתבסס על חקלאות אורגנית מקומית, ובכך מקדם גם ערכים של מזון מקומי ובריאות.

המודל העסקי של הבר קיימא הוא קאופרטיב בבעלות הלקוחות – שמקדם ערכים של כלכלה חדשה והוגנת שמטרתה רווחה ולא רווחים.

מעל המסעדה פועל "מקום לשבת" – מרכז של הרצאות, הופעות וסרטים מעוררי השראה בנושאים חברתיים וסביבתיים. המקום מרחיב את הקשרים החברתיים ופועל כסוכן שינוי.

חוות יתיר צמחי מרפא

חוה משפחתית מקיימת, לצמחי מרפא. החוה מייצרת לעצמה את רוב המשאבים ומקיימת את תושביה, עם מינימום פגיעה בסביבה הטבעית, תוך שימוש באנרגיות אלטרנטיביות, והתמודדות מתמשכת עם מחסור במשאב הבסיסי ביותר – מים. העיסוק המרכזי של החוה הוא גידול הפקה ומכירה של צמחי מרפא. חיי היום יום מתנהלים מתוך גישה של פשטות ומקומיות, לדוגמה:

תחבורה – כלי הרכב והטרקטור מוזנים בביוזידל שמיוצר בחווה.
מים – בורות מים, סכרים ולימנים, בהשראת החקלאות הנבטית.
חקלאות מקומית – גן ירק ועצי פרי לתצרוכת עצמית.
מקום מפגש ולימוד של תושבי החווה ואנשים מבחוץ.

"אנחנו משתמשים במה שיש, ממחזרים, אוגרים וחיים בצניעות וכך הוצאנו מעצמנו מעגל הצריכה הבלתי נגמר."

#7. מקוריות – חדשנות.

חשיבה מחוץ לקופסה היא השמן הנחוץ ביותר להניע את העשייה לעולם טוב יותר. אלו הן הדרכים השונות של חשיבה באופן מקורי:

"...חשיבה מחוץ לקופסה חוצה תחומים ושווקים, אבל בסופו של דבר מטרתה אחת: פתרון בעיות קשות שחשיבה רגילה אינה מצליחה לפצח אותן. חשיבה שכזו היא רדיקלית במהותה, כי היא מערערת בסופו של דבר על תובנות ושל אקסיומות קיימות שנראים כחלק בלתי נפרד מהמציאות. עד שמגיע הרעיון או התהליך שמייתר אותם, משנה אותם, או יוצר להם אלטרנטיבה חדשה. אלו למעשה פני הדברים בתחום הירוק – שינוי פני המציאות, ערעור על אקסיומות קיימות ויצירת שינויים משמעותיים לשיפור איכות החיים שלנו והגנה על הכדור. זה לא קל – אף פעם לא קל להיות קריאטיבי, אבל אנחנו תלויים בחשיבה שכזו כי בסופו של דבר אנחנו חייבים להשתפר באופן רדיקלי ורצוי מהר ככל האפשר."

מתוך "צריך לחשוב אחרת בכדי להשיג שיפורים ירוקים משמעותיים", "עסק ירוק", מעריב, רז גודלניק, 4.9.2008

הרבה פעמים אנחנו חושבים שהמצב הקיים הוא גם המצב הרצוי, או לפחות, המצב הנתון, ולכן אי אפשר לשנותו. יצירתיות בוחנת את הנחות היסוד הללו ומטילה ספק בדרך שבה הורגלנו לחשוב.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"Green way"

קבוצה של רוכבי כביש מקצועיים שהתאגדה לחברת שליחויות ירוקה על אופניים. הרעיון הוא להיות חברת שליחויות שהרוכבים שלה מתאמנים לתחרויות טריאתלון ו-IRON MAN תוך כדי עבודה ופרנסה.

הפרויקט מבטא את הקיימות בצורה הסביבתית הברורה, הפחתת שימוש בכלי תחבורה ממונעים. הפחתת שימוש בדלקים פוסיליים והפחתת זיהום אויר. הפרויקט גם ממחיש פן נוסף של הקיימות, חזרה לחיים של טעם, הנאה ושימוש בתחביב גם כדרך לפרנסה. הם בעצם קבוצה של אתלטים ורוכבי כביש שמעבירים מעטפות, מכתבים, חבילות וקופסאות ממקום למקום בגוש דן והשרון ומתאמנים תוך כדי. רעיון שילוב התחביב והאימון כדרך לפרנסה ולהפצת עקרונות סביבתיים, הוא רעיון חדשני.

"Headstart"

פלטפורמת מימון חברתית עבור פרוייקטים ויזמים יצירתיים, ראשונה מסוגה בישראל. מיזם זה מדגיש את נושא "נחלת הכלל" בקיימות. שימוש במדיה אינטרנטית והנגשה שלה לכל המעוניין, הם עיקרון חשוב בקיימות. לחלום זה בחינם, להפוך פנטזיות למציאות יכול לעלות ביוקר. הפלטפורמה האינטראקטיבית מאפשרת לרתום את הרשת החברתית ולגייס יותר כסף, מיותר אנשים, מהר יותר!

הפניה לקהל נשלחת דרך המייל, הרשתות החברתיות והפורומים השונים. מנוף התמיכה מתחיל תמיד מהמעגל הקרוב של היוצר, האנשים שמאמינים בו ורוצים לתמוך בו. אותו קהל תומכים עוזר להפיץ את הבשורה ולהרחיב את מעגלי התמיכה. השימוש במדיות אינטרנטיות חברתיות בצורה זו, מאפיין צורת חשיבה יצירתית, פריצת דרך במחשבה המקובלת ושימוש בטכנולוגיות חדשות.

8. איתנות- קיימות כלכלית

קיימות כלכלית היא היכולת להמשיך לקיים תהליך או מצב לאורך זמן. בייחוד בארגונים שאינם למטרות רווח, יותר קשה לייצר עמידות או איתנות כלכלית. כדי לייצר איתנות כלכלית, על הארגון לפתח מודל עסקי ברור שיכול לקיים את עצמו ולעודד את המשך התפתחות הארגון. עסק חברתי הוא דבר מורכב מעצם השילוב של עסק שמטרתו להניב רווחים לבין תמורה חברתית. אין מודל עסקי אחד נכון, כפי שניתן לראות במגוון המיזמים.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"Call-יכול"

מגזר האנשים בעלי מוגבלות הוא המגזר בעל נתוני האבטלה הגבוהים במדינה. הנתונים הרשמיים מדברים על כ-60% שאינם מועסקים על בסיס קבוע. בקרב אנשים בעלי מוגבלות שכן מועסקים, אחוז לא מבוטל שמקבל שכר שאינו תואם לכישוריו וליכולותיו. בפני העובד הפוטנציאלי בעל המוגבלות ניצבים מחסומים לא פשוטים – הן של נגישות לסביבת העבודה (ראייה, שמיעה, ניידות וכיו"ב) והן מאבק יומיומי ולא פשוט בסטיגמות הקיימות בציבור הרחב. שילוב של בורות, סטיגמות, רחמים וחוסר נגישות גורם לכך שאחוז התעסוקה של אנשים בעלי מוגבלות נותר נמוך מאד.

אימוץ חזון הקיימות נותן משנה תוקף לעובדה שהקשרים בין סביבה, חברה, כלכלה ופוליטיקה הם רבים, עמוקים, ובלתי ניתנים להפרדה בקלות. ובתוך זה, אחד החיבורים החזקים ביותר בין סביבה וחברה הוא בשדה שנקרא צדק סביבתי: הוגנות ושיוויון, או לחילופין, אפליה והדרה שמתבטאים במישור הסביבתי, אוביחס למשאבים ולשירותים סביבתיים. בהקשר הזה מיזם Call-יכול – מבטא את ערכי הקיימות.

המיזם עוסק בהקמת מוקדים טלפונים בשיטת מיקור חוץ כחברה בה מרבית העובדים והמנהלים הם בעלי מוגבלות. המודל העסקי הוא עסק חברתי המנוהל כחברה בבעלות פרטית ומניב רווחים לקיום עצמי. בנוסף לקיום העצמי של העסק תרומתו למושג האיתנות היא כפולה: גם כעסק המקיים את עצמו וגם מאפשר לאוכלוסיה שלא יכולה לקיים את עצמה, להתקיים כלכלית.

מסעדת "רינגלבלום"

מסעדת "רינגלבלום" בבאר שבע הוקמה בשנת 2009 על ידי עמותת "תור המדבר" במטרה לספק מענה תעסוקתי ומקצועי לבני נוער בסיכון. עסק חברתי כזה הוא אחד השירותים המכוונים לאפשר השתייכות לקבוצה חברתית נורמטיבית, אשר בה ניתן לממש את היכולות האישיות. בשנת 2010 חברה 'קרן דואליס' לעמותת 'תור המדבר' כדי להפוך את קפה רינגלבלום לעסק חברתי בעל קיימות ועצמאות ארוכות טווח.

מיזם סומסום

יזם "סומסום", הממוקם במרכז הנוער טירת כרמל, מייצר קייטרינג לכנסים, אירועים ושיבות, כריכים וסלטים ללקוחות עסקיים, כיבוד לישיבות וארוחות ארוזות לטילים. המיזם, מעסיק 15 בני נוער הזוכים במסגרת תעסוקתית תומכת ומפתחת. בני הנוער העובדים במיזם מחויבים להשתלב גם בלימודים בבתי הספר או בתכנית ה"ה של משרד החינוך – המיועדת לבני נוער שנשרו ממסגרות החינוך הפורמאלי. הנערים והנערות נהנים גם מפעילויות העשרה מגוונות בתחומי המזון, ניהול פיננסי, הכנה לעולם העבודה.

זוהי חברה בע"מ בבעלות עמותה (הקרן הקהילתית טירת כרמל) ובהשתתפות של עיריית טירת כרמל בתקורות המיזם. מעבר לכך סומסום מקיים את עצמו מהכנסותיו בגין מכירות המוצרים למגוון החברות ולקוחות.

ג. "תקשורתיות" - עושה נפשות

בעידן של רשתות חברתיות, מדיה חדשה לצד ישנה, ודגש רב על תקשורתיות של רעיונות, האריזה ודרכי ההעברה של תוכן הם חשובים לא פחות מהתוכן עצמו. לכן, החטיבה השלישית מתייחסת לפעלם של המיזמים מול הקהל הרחב: כיצד הם מעבירים ומשווקים את המסרים שלהם? כאן הויראליות נכנסת לתמונה, כמו גם ההנעה (דרבון פעולה) וההנאה (מלהיב, מגביר שמחה), ושכפוליות.

9#. 'כדור שלג' - ויראליות

אפקט כדור השלג הוא ביטוי שמתאר תהליך המתחיל בהיקף קטן והמתרחב במהירות לממדי ענק. מקור הביטוי הוא בתופעת טבע שמתרחשת כאשר גוש שלג קטן ניתק ממקומו ובהשפעת כוח המשיכה של כדור הארץ מתחיל להתגלגל במדרון, סופח כמויות נוספות של שלג מנתיבו וגדל במהירות רבה.

ויראליות היא שם נרדף להדבקה ופעפוע, ומתייחסת לשיכפול עצמי של מהלכים "ויראליים", שמקבילים להתפשטות של וירוס. כולנו מכירים את השיר הקליט, הסרטון המצחיק, הנאום הנוגע - שפתאום נדמה כי כל העולם מעביר הלאה, משתף (share), ועושה "לייק".

יש כמה דברים שצריכים להתרחש כדי שמהו יהפוך לויראלי:

- המלצה של מעצבי דעת קהל - המלצה חיובית שעוברת ממישהו קרוב שסומכים על המלצתו.
- שיתוף קהילתי - שיתוף המידע בין חברי הקהילה.
- יצירתיות - ככל שהמהלך יותר יצירתי כך יגבר שיתוף המידע.
- גורם ההפתעה - מהלכים מפתיעים ובלתי צפויים נוטים להתפשט מהר יותר.

מתוך הרצאת "טד" של קווין אולוקה, מנהל טרנדים ביו טיוב
http://www.ted.com/talks/kevin_allocca_why_videos_go_viral?language=he

המטרה ליצור משהו שיעורר תגובה ממשית, ותוך כדי כך להעביר את המסר.

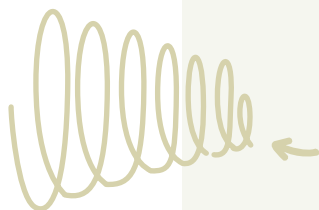
דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

תנועת Meatless Monday - יום שני ללא בשר

נוסדה בארץ בשנת 2012 כחלק מתנועה עולמית בעלת אותו שם ומתוך מטרה לצמצם את צריכת הבשר בעולם ובכך לתרום לסביבה ולכדור הארץ שעליו אנו חיים. בראש היוזמה בישראל עומדת אשת התקשורת מיקי חיימוביץ ולצידה ליאת צבי מיוזמות "שעת כדור הארץ" בישראל.

התנועה מאמינה שיום אחד בשבוע, ללא אכילת בשר, של כל אחד מאיתנו, יעזור לכדור הארץ בו אנחנו חיים, לבריאות האישית שלנו ולאיכות החיים של בעלי החיים עצמם. יום שני נקבע, בכל העולם, כיום בו נוותר על צריכת בשר כחלק מאג'נדה בריאותית וסביבתית, והתנועה הישראלית מתאימה עצמה לעקרונות אלה.

הן התנועה העולמית והן התנועה הישראלית, זוכות להכרה ולתמיכה של מעצבי דעת קהל, וכמעט שאי אפשר למצוא היום מישהו שלא שמע על התנועה. היא ממשיכה לגדול ולשתף עוד ועוד אנשים וחברות בקהילה, הפרטית והעסקית.

#10. מדרבן לפעולה

הסוגיות החברתיות הנוצרות בנו קשורות לעתים קרובות לכאב אישי, אשר מניע אותנו לפעול, ליזום, ולהנהיג שינוי ותיקון בסוגיות האלה. אך כידוע, כשהכומר מרטין לותר קינג ג'ר רצה לשלחב עם שלם בנאומו בן האל-מוות, הוא לא נאם על דיכוי וסיוטים - אלא על החלום שלו; לא על כל הדברים השליליים שאנו רוצים למגר, אלא על הפוטנציאל לעולם טוב יותר, ועל המטרות החיוביות.

"ככה אי אפשר" לעומת "בוא נראה מה צריך לעשות". הוא ההבדל בין פסימיות לאופטימיות, בין חשיבה חיובית לחשיבה שלילית. ובסופו של דבר, בין הגדלת הסיכוי לכישלון להגדלת הסיכוי להצלחה. האופטימיות היא התכונה המרכזית, החשובה וההכרחית ביותר לתהליך ייזום הפרויקט. כדי לצאת מהכוח אל הפועל, זקוק כל פרויקט למידה גדושה של אופטימיות וחשיבה חיובית. אופטימיות וחשיבה חיובית בצירוף פרו אקטיביות, כזו שלא מאפשרת לשבת מהצד, דוחפת אותנו לפעולה.

השראה לא נאגרת מקינות מתישות אודות ליקויים, אלא היא נמצאת בנכונות של האנושות לשקם, לתקן, לבצע רפורמות, לחלץ, לדמיין מחדש ולשקול מחדש.

To Remake the World "Something Earth-changing is afoot among civil society",
by Paul Hawken, Orion magazine, 2007
<http://www.orionmagazine.org/index.php/articles/article/265>

אחד האתגרים העומדים בפני כל אדם שמתחיל פרויקט או מיזם הוא היכולת להניע אחרים לפעולה.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

ZE.ZE

הוא ארגון חברתי שמטרתו לאפשר לצעירים ליצור ביחד בצורה מהנה וייחודית למען החברה ולמען עצמם במקביל.

הארגון בונה קהילה של צעירים המאפשרת להם לקחת חלק בעשייה חברתית שתואמת את תחומי העניין שלהם ויכולותיהם האישיות. תחת זאת מופקים אירועים ופרויקטים חברתיים יצירתיים המזמינים את כולם לקחת חלק בעשייה. פרויקט הדגל של המיזם היא "פילהרמונית הרחוב". חברי הארגון קיבצו נגני רחוב והפכו אותם ללהקה, "זה זה", שילמו ללהקה על החזרות, דאגו למפיק מוסיקלי ובהמשך למופעים ויחסי ציבור.

ZE.ZE פועל למטרת רווח הן חברתי והן כלכלי, ומייצר לעצמו את כלל ההכנסות.

ZE.ZE מצאו דרך נפלאה להניע לפעולה, דרך החוזקות וההנאות של כל אחד מחברי הקהילה.

11. בר שיכפול

חלק מרכזי מהפוטנציאל השינוי סביבתי חברתי כרוך ביכולות של ארגונים להרחיב את השפעתם. במקרים רבים שינוי סביבתי מחייב אפקט כמותי ולא רק איכותי. לא די שיהיה בידינו רעיון טוב או אפילו פיילוט מצליח. הוא מתרחש כאשר מצליחים לשחזר או לשכפל את הצלחה מספיק פעמים. השינוי הסביבתי מתרחש כשמצליחים ליצור "מסה קריטית". מבחינת השינוי הסביבתי. ללא "מסה קריטית" האפקטיביות של פרויקט שואפת לאפס. השאלה המתבקשת היא: כיצד מזהים יוזמה סביבתית "ברת שכפול"?

על בסיס המאמר של ניר שריג על "שיכפוליות חברתית"
<http://networkedblogs.com/cHrF7>

ניתן למנות כמה מאפיינים המתאימים גם ל"שכפוליות סביבתית חברתית":

1. צורך - היוזמה צריכה לענות על צורך מתמשך ומשמעותי מעבר למקום ולרגע שבו היא נולדה.
2. מענה - המענה צריך להיות בר יישום ואפקטיבי גם בתנאים ובמצבים משתנים.
3. מיזם תלוי מודל - למיזם צריך להיות מודל הפעלה ברור שאינו תלוי באישיותו של אדם.
4. פשטות - המודל הבסיסי של הפעולה צריך להיות פשוט על פי העיקרון של Keep - KISS - It Simple Stupid.
5. ארגון בר-קיימא - ארגון בעל יוזמה צריך חוזקות ארגוניות המאפשרות לו לשאת על גבו את מעמסת השכפול, או לחילופין נדרשים לו שותפים היכולים לקבל על עצמם את המשימה.
6. ניהול ידע - היוזמה חייבת להיות מתועדת, ומנוסחת היטב.
7. חשיבה אסטרטגית - מנהלי המיזם צריכים לראות ולהבין את המשמעויות המערכתיות של המיזם, ולא רק את הצד התפעולי שלו.
8. יוזמה בעלת עמידות כלכלית - היוזמה חייבת להיות יעילה מן ההיבט של ההוצאות ובעיקר מן ההיבט של מקורות המימון.

ההנחה שכל פיילוט מצליח סופו להתרחב, הוכחה לאורך השנים כבלתי מציאותית. כשאנו חפצים לממש את פוטנציאל השינוי, עלינו לפתח את היכולת (Capacity) של ה"שכפוליות". ובמקרים שהיא אינה מספקת עלינו להשקיע את המשאבים הנדרשים בפיתוחה. מעבר לכך עלינו למצוא או להמציא פלטפורמות המאפשרות או תומכות בשכפול של מודלים חברתיים מוצלחים.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

"סיפור חוזר"

"סיפור חוזר" מבטא היטב את הרעיונות בבסיס הקיימות. הפרויקט המעסיק אנשים המתמודדים עם קשיים ושם את כבודו של האדם במרכז, זהו ערך ראשון במעלה בעקרון הקיימות. מביא לצמצום השפעתן המזיקה של תעשיות הנייר והדפוס. "סיפור חוזר" הוא שירות חברתי המעודד שימוש בספרים יד שנייה מופעל כולו על ידי אנשים המתמודדים עם קשיים תעסוקתיים. באמצעות התעסוקה ב"סיפור חוזר" הם מקבלים כלים מקצועיים והזדמנות להסתגלות מחדש לשוק העבודה. ב"סיפור חוזר" מצאו דרך לשלב בין האהבה הגדולה שלהם לספרים, לעשייה חברתית ולדאגה לסביבה בה אנו חיים. ב"סיפור חוזר" מזמינים את הציבור, למסור ספרים בנקודות המסירה, לקבל בתמורה זיכוי של 5 ש"ח לרכישת ספר ב מדפי הספרים של "סיפור חוזר". מדפי הספרים מפוזרים בעשרות בתי קפה, חנויות ומוקדים ציבוריים, ברחבי הארץ, כבר היום יש 352 נקודות מכירה וברור שניתן להמשיך לשכפל ולגדול. סביר להניח שהמודל ניתן להעתקה גם למוצרים אחרים; משחקי ילדים, חפצי אומנות ונוי, ועוד.

"עמותת ארץ כרמל"

עמותת ארץ כרמל הביאה את בשורת הפרדת הפסולת לישראל. העמותה החלה את פעילותה במושב כרם מהר"ל בתחילת שנות האלפיים. מייסד העמותה, עמיעד לפידות, יצר מודל אזרחי להפרדה במקור, מודל בו האזרח מפריד את הפסולת הרטובה מהיבשה, כבר בביתו. בעקבות ההצלחה של הניסיון הקטן במושב, השתכנעו עוד רשויות מקומיות להצטרף לניסוי ובהמשך הדרך גם המשרד להגנת הסביבה. עם הצטרפות המשרד הממשלתי, הפכה היוזמה המקומית למדיניות לאומית שמיושמת בעשרות רשויות ועשרות אלפי בתי אב ברחבי הארץ. המודל משתכפל וגדל ויש יותר ויותר רשויות שמשתמשות במודל ומפרידות אשפה במקור.

#12. מגביר שמחת חיים

שמחת חיים היא המפתח לאיכות חיים שלנו. היא מאפשרת חיים בריאים, אופטימיים, חיים שיש בהם צמיחה, עניין ושלווה פנימית. חוויות פנימיות העשויות להביא לשמחה הן למשל שכלול המעמד האישי, מערכות יחסים בינאישיות טובות, כניסה לתהליך של התחדשות, פעילות יצירתית, או הצלחה בהגשמת הישגים, יעדים, שאיפות וחלומות.

על פי הרב נוח וינברג

<http://www.aish.co.il/sp/48w/48862667.html>

חפש דברים בעלי משמעות, עסוק בהם, ותוכל לזכות באותה שמחה של מימוש עצמי. אם אתה נלחם למען עיקרון ומטרה, אתה יוצר רושם ומשפיע על העולם. יש לך ערך ומשמעות, אתה הופך לנצחי.

עיקרון ידוע ביהדות הוא "אחרי המעשים נמשכים הלבבות." כלומר - על ידי עשיית מעשים חיצוניים, בשינוי אופן ההתנהגות בכוונה תחילה, ניתן לעורר ולשנות מצב רגשי פנימי.

שמחת החיים האמיתית נובעת מעשייה. אדם עושה הוא אדם שלא חושב, שלא עסוק בעצמו, שפועל באופן אינטואיטיבי, שעסוק בדברים עצמם ולא בהתבוננות בדברים ובשיפוטיות שלהם, שחוה את החיים ונמצא בתוכם.

עשייה היא העמדה המענגת והמספקת ביותר - משום שהיא הדרך היחידה לחוות את החיים באמת. כשאתם עושים במרץ וללא לאות - אתם חיים, אתם מתחזקים, אתם מתמלאים, אתם חושבים מחשבות בונות ואתם שוכחים מעצמכם.

יואב ברנזון

<http://www.ybc.co.il/PAGE459.asp>

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

המדרשה לחקלאות פרמקלצ'ר

ללא ספק, עשייה משותפת בחקלאות, בטיפול בצומח ובאוויר הפתוח תורמים רבות להגברת שמחת החיים. המדרשה לחקלאות פרמקלצ'ר עוסקת במחקר ועשייה בתחום גינון המזון והחקלאות האורגנית מקיימת – חקלאות שבונה קרקע ומייצרת מזון טבעי ואיכותי בטעם וערכים תזונתיים, מזון נקי מחומרי הדברה גורמי סרטן ומחלות. חקלאות שבונה קהילה וכלכלה מקומית ירוקה משגשגת.

המדרשה ממחישה הלכה למעשה חקלאות שכזו, המהווה ערוץ לקידום והעצמת האדם (החקלאי), החברה (הקהילה), האדמה והסביבה.

פעילות המדרשה מייצרת השפעה חיובית רחבה הן על הפעילים העוסקים בה ישירות והן על הקהילה והסביבה. ילדים ובני נוער רבים מעורבים בפעילות זו וסופגים כך ערכים המדברים על מערכת היחסים בין האדם לחברו ובין האדם למקום.

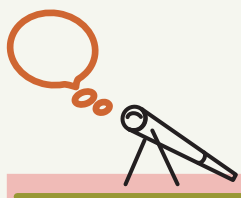
"אנשים מדווחים לנו כמה שמחה והנאה הם שואבים מהידע והכלים שאנו מעניקים."

ללא ספק, עשייה משותפת בחקלאות, בטיפול בצומח ובאוויר הפתוח תורמים רבות להגברת שמחת החיים.

ד. "מערכתיות"

ולבסוף, החטיבה האחרונה היא המאתגרת מכולן: כיצד מוודאים שהשינוי שאנו מנסים לקדם יהיה בר השפעה ככל שניתן? כיצד מיישמים שינוי רב היקף שמתעלה מעל יוזמה נחמדה ומגיע משהו שמשנה עולם? ישנם שני פרמטרים מעולם ניתוחי מערכות – מיקוד במעלה הזרם (לעומת בקצה הצינור), ועוד יותר: מיזמים ששואפים לשנות את כללי המשחק.

#13. במעלה הזרם

אי שם לאורך נהר חי בשלווה כפר. אנשי הכפר שותים את מי הנהר הזכים, משקים בהם את שדותיהם, ומשתכשכים בהם בימי הקיץ החמים. מי הנהר שוטפים את אבק היום מאנשי הכפר ו...גם את כל הפסולת והביוב שהם משליכים לתוכו, נושאים את הזיהום הרחק מהעין (ומהאף) במורד הזרם. אי שם, מעל הכפר, במעלה הזרם – קם כפר חדש... מפעלים רבים דואגים (אם בכלל) לטפל בתוצרי הלוואי של תהליך הייצור רק בסופו, בלי לבחון את שלבי התהליך. גישה זו קיבלה את השם "קצה הצינור".

"הפחתה במקור" או טיפול "במעלה הזרם" לעומת זאת, תומכים במניעת היווצרות הבעיה או בהקטנת כמויות הזיהום, לדוגמה, הנוצר בכל אחד מתהליכי הייצור. ניהול לפי גישה זו, כולל ייעול של תהליכים במפעל והכנסת טכנולוגיות סביבתיות. את הייעול משיגים באמצעות ניצול יעיל של חומרי גלם, אנרגיה ומים, סילוק חומרי גלם רעילים או הפחתת רעילותם, צמצום כמות ו/או רעילות פסולת מסוכנת ועוד. החיסרון העיקרי של השיטה הוא שהיא דורשת חשיבה מערכתית הכוללת שיתוף פעולה של כל הדרגים במפעל וביצוע שינויים מרחיקי לכת באופן פעולת המפעל. יתרונותיה של השיטה רבים; הגדלת הרווחיות, חיסכון בחומרי גלם, אנרגיה ומים, הקטנת עלויות, שיפור איכות המוצר, עמידה בסטנדרטים עולמיים, הגדלת היתרון בשוק, שיפור תדמית, שיפור תנאי עבודה, הקלות בקבלת אשראי וביטוח בינלאומיים ועוד...

חן בנדור ניר

<http://www.leadersnet.co.il/scripts/GetDoc/onedoc.aspx?commid=1&doc=2231&cid=286>

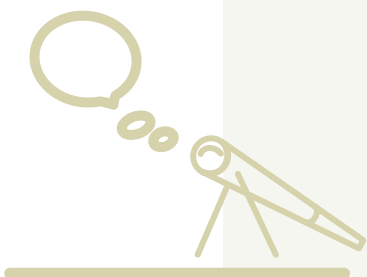
דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

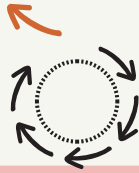
EM ישראל

EM הינו עסק פרטי שמבקש להטמיע בישראל טיפול בבעיות אקולוגיות וטיפול החקלאות באמצעות מיקרואורגניזמים יעילים שמביאים לגידול בנוכחות חומרים מיטיבים כמו: נוגדי-חימצון, חומצות-אמינו, ויטמינים, פולי-סכרידים וחומצות אורגניות. התערבות כזו יכולה להכריע אם מערכת אקולוגית תהיה מערכת מאוזנת וברירה (המכילה שרשרת מזון שלמה, או מערכת חולנית ושברירית - בעלת שרשרת מזון לא מאוזנת).

את הטכנולוגיה גילה לפני יותר מ-25 שנה טירו היגה, פרופסור לחקלאות ולגינות מאוניברסיטת ריוקו שבאוקינאווה, יפן. מדובר בתשלוט מסוימת של מיקרואורגניזמים כמו בקטריות חומצה חלב, בקטריות פוטוסינתזה ושמרים, יחד עם מצע סוכרי (מולסה) ומים. היצורים הזעירים האלה לקוחים מן הטבע, ובתשלוט המכילה אותם אין תוספת חומרים כימיים והיא מיוצרת ללא שימוש בהנדסה גנטית. השימושים העיקריים במיקרו אורגניזמים הללו, הם טיוב קרקע, מחזור מי-ביוב, טיפול בפסולת אורגנית, שיקום מערכות אקולוגיות ועוד.

EM נותנת פתרון ב"מעלה הזרם" כיוון שהיא תורמת ליצירת מערכת אקולוגית מאוזנת שמתבססת על שרשרת מזון שלמה ומתפקדת.

#14. משנה את כללי המשחק

לאחרונה עולים קולות הטוענים שהמטרות שבחרנו אינן המטרות הרצויות. אנחנו חיים היום בחברה שהמטרה שלה היא "יותר" – להשיג עוד ועוד. אנחנו נמדדים לפי כמות ה"יותר" שהשגנו ומרגישים סיפוק וגאווה כשיש לנו יותר. אך האם זו באמת המטרה? בשינוי כללי המשחק אנו בעצם שואפים לשנות את המטרה, "מיותר" – ל"יותר טוב". לכוון את פעולותינו כך שלא נימדד ביותר הישגים, אלא האם הצלחנו לשנות לטובה. ישנן פעולות שמיועדות לטיפול בבעיה, אך דרך החשיבה, היא הדרך המקובלת ולכן אנו מטפלים בבעיה אך לא מפסיקים ליצור בעיות מסוג זה. לדוגמא: בקבוקי השתייה הקלה מפלסטיק – הפתרון המקובל הוא פיקדון על הבקבוק ובכך "כוחות השוק" פועלים כדי שנחזיר את הבקבוקים ונמחזר אותם. הבעיה כמובן, שמחזור צורך אנרגיה. מאידך, כללי המשחק יכול להיות – החלטה ברמת שכונה או עיר או חברת משקאות, לא להשמש יותר בבקבוקים חד פעמיים. מי שבכל זאת רוצה לצרוך משקאות קלים, יגיע לנקודות מכירה עם מיכלים רב פעמיים למילוי. מאוד קשה לבצע מיזמים שממש משנים את כללי המשחק לחלוטין, הם עלולים להתפס כקיצוניים ומהפכניים, הם דורשים חשיבה מחוץ לקופסא ובדרך כלל גם שיתופי פעולה עם רשויות או עם גורמים ציבוריים אחרים.

בהקשר אחר, מציע הרמב"ם מודל פשוט אך עשיר ומתוחכם להבנת דרגות שונות של עזרה לזולת (צדקה). בעיניו, קיימים מספר 'פרמטרים' שעל פיהם ניתן להעריך את מעשה הנתינה, כגון נכונות וחיוניות, נדיבות בסכום, ויחס של כבוד, בנתינה או קבלה אלמונית. משילוב אלה הוא בונה סולם של 8 דרגות של נתינה. הדרגה הגבוהה ביותר שמורה לנתינה אחרת לגמרי – הוצאת העני ממעגל העוני באמצעות תעסוקה או שותפות במיזם עסקי (נתינת החכה, ולא רק דגים, אם להשתמש במטפורה ממסורת אחרת). זה נקרא לשנות את כללי המשחק.

האמירה של הרמב"ם היא שגם הנתינה הקמצנית ביותר, בעין צרה, ללא כבוד ראוי וכדומה – נחשבת צדקה. האתגר הוא להתחיל מהיכן שמתחילים ולעלות בדרגות הסולם. האידיאל תמיד יישאר פתרון הבעיה אחת ולתמיד, בעשייה שמייתרת את עצם הנתינה.

בכל הקשור למיזמי שינוי שדוח זה מסקר – אנו כוללים את כולם, גם 'הרפורמיסטים', השינויים הקטנים, ההדרגתיים, אך אנו במיוחד מחפשים את הדרגה הגבוהה הזאת – עשייה שמשנה את כללי המשחק – game changing solutions, שמסמנת תפנית אמיתית.

דוגמאות של ארגונים שמממשים או מקדמים פרמטר זה:

כלכלה שיתופית ומטבעות משלימים

אין ספק שנקודת המינוף השינוי המערכתי הוא השינוי במערכת הכלכלית. בשנים האחרונות יש יותר ויותר יוזמות והתארגנויות ששמות למטרה לפתח מודלים כלכליים חלופיים. מקום מרכזי במהלכים הללו, שמור למטבעות המקומיים והמשלימים – מערכות כלכליות שיתופיות, שפועלות בעיקר ברמה המקומית והקהילתית. מערכות המטבע המקומי, מייצרות למעשה שוק חליפין המנוהל סביב ערך כלכלי אחר, שונה מהכסף ה"רשמי". היתרון המשמעותי הוא ביצירת מכפיל מקומי ובמיצוי המקורות הכלכליים הקיימים במקום או בקהילה. קיימים כיום כמה מודלים של מערכות מטבע משלימות המתאימים לרמה המקומית, ממודלים של "בנקי זמן" ועד למודלים מבוססי רשת ומטבעות כמו ה"אשר", ה-Bristol Pound, ועוד רבים אחרים. בישראל התגבשו מספר יוזמות למטבעות משלימים/מקומיים, שפועלות באמצעות הרשת ובמסגרת קהילה מקומית. שלוש היוזמות הבולטות הן:

Oshare

מערכת השיתוף אושר הוקמה כקואופרטיב על ידי יזמי הבר קיימא בתל אביב. המערכת מבוססת על בסיס דמוקרטי, טכנולוגי ושקוף המאפשר לכול אחד להתחבר, לבנות קהילות עצמאיות ולקדם יחד שיתופי פעולה, עזרה הדדית על בסיס ערכים משותפים באמצעות מטבעות משלימים. השיטה המוניטרית עליה מתבססת המערכת היא אשראי הדדי. אשראי הדדי הוא כלכלה חברתית אחרת. המטבע עובר בתוך קהילה שוויונית והוא תמיד בתנועה. לכל חבר יש מנעד אשראי מספיק בכדי שיוכל לתת ולקבל מהחברה. ככל שהקהילה מתקדמת יותר גדל מנעד האשראי שלה והאפשרויות הכלכליות שלה.

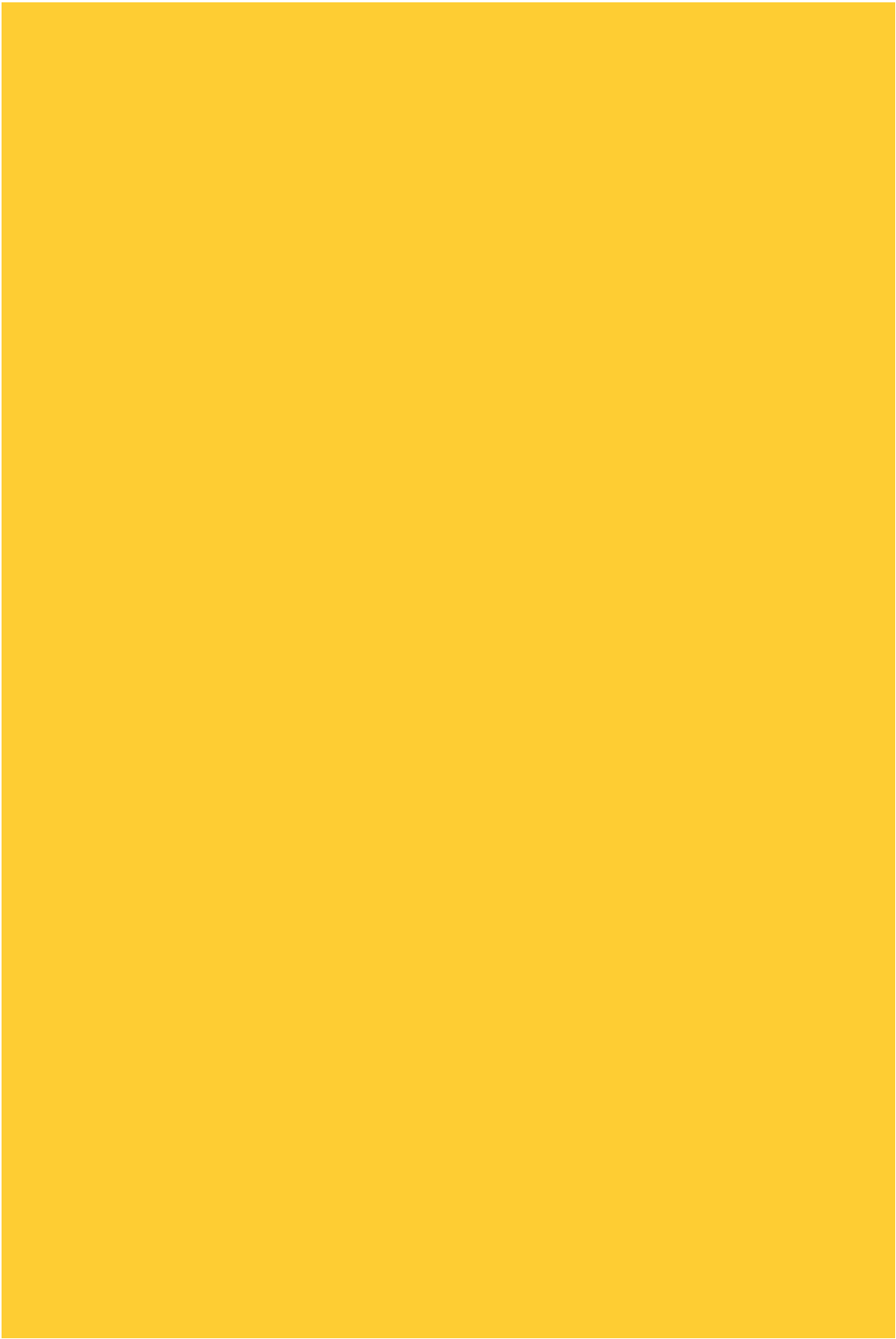
הכוורת

"הכוורת" הינה פלטפורמה אינטרנטית ומיזם להעצמת קהילות ואנשים עם דגש על אוכלוסיות מקומיות ועסקים קטנים. הכוורת מרקט עוזרת למשקי הבית להתמודד עם יוקר המחיה ולהשתמש במשאבים אישיים ועסקיים שאינם מנוצלים דיים כדי לטפל ולממש צרכים שאינם מתוקצבים והחסרים משאבים למימושם בעזרת פתרונות יצירתיים במטבעות קהילתיים משלימים, תוך פיתוח ערבות הדדית ונאמנות למען שגשוג משותף. מערכת הכוורת פועלת בשלב זה בכפר יונה, רעננה ירושלים.

מאמזון

מאמזון החלה כקבוצת יעוץ ותמיכה בפייסבוק, המיועדת לאמהות בלבד ומונה כ-40,000 חברות. בתחילת הדרך שימשה בעיקר להעברת מידע ושיתוף בבעיות אך עד מהרה הפכה גם לכיכר שוק לחפצים שקשורים לילדים ואמהות. אחרי זמן קצר, קפצה הקבוצה מדרגה והחלה להפעיל מערכת מטבע משלים, המבוססת על מטבע ה"לבבות". מטרת הרעיון היא להפוך את המסחר וההחלפות בין חברות מאמזון, ליותר פשוט, נעים ומשתלם. על מנת להיות חלק מהמרקט יש להיות חברה במאמזון ומחבורת לפייסבוק. עם הצטרפותה למרקט, מקבלת כל חברה מאמזון 50 לבבות, הכסף הרשמי של המרקט, כאשר כל לב שווה שקל. על מנת להשיג לבבות מבלי למכור דברים ניתן למשל לתרום כסף לעמותות שונות או למלא משימות כתיבה ותחזוקה באתר. כמובן, שברוח הקהילתיות והשיתוף, ניתן גם להעביר לבבות לחברה במתנה.

הצגת
היוזמות
והמיזמים

הצגת היוזמות והמיזמים

החלק הבא מציג את כל המיזמים שסקרנו בשלוש דרכים:

- סיווג לפי תחומי עשייה
- חלו קה לפי אזורים גיאוגרפים
- תיאור קצר של כל מיזם + פרטי קשר

סיווג לפי תחומי עשייה

הקיימות מהווה סוג של משקפיים או מצפן, שבאמצעותה אנו בוחנים ומכוונים את מעשינו, מהכרעות אישיות יומיומיות דרך פעילות עסקית וחברתית של גופים שונים, ועד למדיניות ציבורית ממשלתית ועולמית. מתוך תפיסה זו, סיווגנו את היוזמות השונות שסקרנו לשמונה תחומים, על פי המכנה המשותף הרחב ביותר:

← ניהול מקיים של משאבים (טכנולוגיה, אנרגיה, מים פסולת);
← מזון וחקלאות;
← קהילה וכלכלה מקומית;
← צעירים, חינוך והכשרות;
← קיימות מעשית;
← תרבות דמוקרטית;
← חדשנות עסקית (כולל תעסוקה של אוכלוסייה מודרת);
← ערים מקיימות;

לא מעט יוזמות נוגעות ביותר מתחום עשייה אחד – אדרבא, חלק מההצלחה נובע מרוחב הנגיעה שלהן. (זהו פרמטר #6 מתוך הפרמטרים להצלחה – "עונה על כמה סוגיות שונות בבת אחת"). החלוקה לתחומים מופיעה בטבלה הבאה, ותיאורי המיזמים מופיעים בטבלה לאחר מכן, מסודרים לפי שם המיזם, ולפי הא-ב. החלק הבא מציג פרופיל קצר של המיזמים לפי חלוקה גיאוגרפית: דרום, גוש דן, אזור ירושלים, השפלה והשרון, אזור חיפה, גליל ועמקים ויוזמות שפועלות בעיקר ברשתות החברתיות.

מקיימים	ניהול של משאבים	מזון וחקלאות	קהילה וכלכלה מקומית	צעירים חינוך והכשרות	קיימות מעשית	תרבות דמוקרטית	חדשנות עסקית ותעסוקה של אוכלוסיה מודרת	ערים מקיימות
				✓	✓			אדמאמא - משק הדרכה
		✓						E.M ישראל
		✓		✓				אלמיס-קריה אקולוגית
				✓			✓	ESCO מרכז הכשרה
				✓				אקו ויקי
	✓						✓	אקולוגיה לקהילה מוגנת
				✓	✓			"בידיים" מעבדה וירטואלית לקיימות
				✓				בית ספר אפק - ראש העין
			✓				✓	בת המדבר
			✓					GreenWay שליחויות על אופניים
	✓						✓	GreenEye
				✓	✓			דרך היער
				✓			✓	האב תל אביב
		✓		✓			✓	הבר קיימא
							✓	HEADSTART
				✓				החממה האקולוגית עין שמר
						✓		הטלוויזיה החברתית
		✓						המדרשה לחקלאות פרמקלצ'ר
				✓				המרכז הבין דתי לפיתוח בר קיימא
			✓					המרכז לקיימות מקומיים
						✓		המשמר החברתי
						✓		הסדנא לידע ציבורי
			✓					הסוכה
		✓	✓					העגלה
				✓			✓	העמותה לכלכלה בת קיימא
✓								התחנה לחקר ציפורי ירושלים
				✓	✓			ZE.ZE
				✓	✓			חוה ואדם המרכז הרב תחומי לקיימות

מקיימות ערים	חדשנות עסקית ותעסוקה של אוכלוסיה מודרת	תרבות דמוקרטית	קיימות מעשית	צעירים חינוך והכשרות	קהילה וכלכלה מקומית	מזון וחקלאות	ניהול מקיים של משאבים	
						✓		חוות יתיר צמחי מרפא
							✓	טרהסייקל ישראל בע"מ
			✓	✓				טרנזישן ישראל
	✓							ידיים רואות
✓								יוזמת נוח
						✓		MEATLESS MONDAY
				✓	✓			יש מאין
✓								ישראל בשביל אופנים
	✓							CALL יכול
	✓							כריכי סומסום
	✓							100% עסק חברתי
✓	✓	✓						מטבעות משלימים ומקומיים
	✓			✓				מינגה הזירה לעסקים חברתיים
		✓		✓				מכון ערבה ללימודי הסביבה
					✓			XLN מכון ראות
	✓							מסעדת רינגלבלום
				✓		✓		משק קלמנטרה
				✓				סימפוזיון מעוררים את החולם
					✓	✓		סיניאנת הגליל
	✓							סיפור חוזר
				✓				ספירולינה בבית
							✓	עמותת ארץ הכרמל
			✓					עץ בעיר
							✓	ערבה פאוור קומפני
				✓	✓			פורום אייט"ק - אתרים ירוקים ירושלמים
✓		✓						קיבוץ תמוז
					✓	✓		שבועת האדמה
				✓				שומרי הגן
					✓			תיירות אקולוגית ובת קיימא ישראל

תיאור קצר של כל מיזם + פרטי קשר

ארצי

יום שני ללא בשר Meatless Monday

← תנועה עולמית - רשת

תנועת Meatless Monday נוסדה בארץ בשנת 2012 כחלק מתנועה עולמית בעלת אותו שם ומתוך מטרה לצמצם את צריכת הבשר בעולם ובכך לתרום לסביבה ולכדור הארץ בו אנחנו חיים.

<http://meatlessmonday.co.il>

ישראל בשביל אופניים

← תל אביב - מרכז

מטרת העמותה לקדם אפשרויות תחבורה בריאות ואקולוגיות יותר - עידוד השימוש באופניים ככלי תחבורה, מתוך הבנה שמערכת תחבורה המסתמכת כולה על רכבים פרטיים, גורמת לזיהום אוויר, לשריפת דלקים, בזבוז משאבים מתכלים וירידה בבריאות.

<http://www.bike.org.il>

מטבעות מקומיים משלימים

יוזמות ישראליות למטבעות משלימים/מקומיים, שפועלות באמצעות הרשת ובמסגרת קהילות מקומיות. שלוש היוזמות הבולטות הן:

Oshare - "מערכת השיתוף אושר הוקמה כקואופרטיב על ידי יזמי הבר קיימא בתל אביב.
<http://www.o-share.org>

הכוורת - פלטפורמה אינטרנטית ומיזם להעצמת קהילות ואנשים עם דגש על אוכלוסיות מקומיות ועסקים קטנים. מערכת הכוורת פועלת בשלב זה בכפר יונה, רעננה ירושלים.
<http://hakaveret.org.il>

מאמזון - קבוצת יעוץ ותמיכה בפייסבוק, המיועדת לאמהות בלבד ומונה כ-40,000 חברות. הקבוצה מפעילה מטבע משלים "לבבות" למכירה של מוצרים ושירותים לאמהות וילדים.
<https://www.facebook.com/groups/mamazone>

מרכזי קיימות מקומיים

← מרכזים ברשויות מקומיות בכל הארץ

מרכזי הקיימות המקומיים הם מקום פיזי ביישוב או בשכונה, כתובת ברורה ומזמינה להיכרות ולהתנסות עם אורח חיים מקיים. כל מרכז משמש כפלטפורמה להדגמות, פעילויות, מפגשים ועשייה מקומית. במהלך 2014 קמו מרכזים ביישובים באר שבע, שדרות, אופקים, נתיבות, קריית גת, בית שמש, ירושלים, יוקנעם, פרדס חנה, עפולה ומגדל העמק.

www.kayamut.org.il

סיפור חוזר

← סניפים ברחבי הארץ

"סיפור חוזר" הוא שירות חברתי המעודד שימוש בספרים יד שנייה, ומופעל כולו על ידי אנשים המתמודדים עם קשיים תעסוקתיים. באמצעות התעסוקה ב"סיפור חוזר" המתמודדים מקבלים כלים מקצועיים והזדמנות להסתגלות מחדש לשוק העבודה. עמותה, העוסקת בתעסוקה שיקומית לבעלי נכות נפשית.

<http://rebooks.org.il>

דרום

אדמאמא - משק הדרכה - אקולוגיה מעשית

← מושב ניר משה דרום

מרכז חינוכי המדגים כיצד סביבת חיינו יכולה לתפקד כמערכת אקולוגית שלמה. מיזם פרטי המבוסס על אידאולוגיה ועל מקצועיות של הבעלים. המקום פתוח לשותפים לדרך ומתבסס על כוח העבודה של מחלמדים ועל עשייה סביבתית רבת שנים.

www.adamama.org

בת המדבר

← תל שבע

חברה לקוסמטיקה טבעית וחוזה שהקימה יזמית בדואית כעסק פרטי, המשמש כדוגמה לנשים אחרות וגם מספק עבודה לנשים בדואיות בנגב. החווה מציעה גם הדרכות והיכרות ישירה עם תהליכי הייצור של התכשירים השונים.

<http://www.desertdaughter.com>

העגלה

← מצפה רמון

קואופרטיב צרכנים רווחי אשר פועל להוזיל את עלויות הקנייה לכל תושבי מצפה רמון. פועל כאגודה שיתופית בע"מ. ממומן רק על ידי חבריו ועל ידי כוח הקנייה שלהם.

<https://www.facebook.com/agalacoop>

חוות יתיר צמחי מרפא

← יער יתיר

עסק משפחתי לצמחי מרפא, שמתקיים ופועל עם מינימום פגיעה בסביבה הטבעית, תוך שימוש באנרגיות אלטרנטיביות, והתמודדות מתמשכת עם מחסור במשאב הבסיסי ביותר – מים.

www.yatirherbs.com

יוזמת נח

← אופקים

הקמה של רובע חדש באופקים, אשר ייקרא "נח". העמותה תבנה את הרובע כמוקד משיכה לצעירים. השכונה תיבנה סביב תחנת הרכבת ועל פי העקרונות של בנייה ירוקה.
<http://www.noah-initiative.org>

מכון הערבה ללימודי הסביבה

← קיבוץ קטורה

מרכז אקדמי מחקרי אזורי מוביל לפיתוח מנהיגות סביבתית במזרח התיכון. מפעיל מרכזים לחקלאות בת קיימא, אנרגיה מתחדשת, ניהול מים חוצי גבולות ומרכז למחקר חברתי אקולוגי.
<http://arava.org>

מסעדת רינגלבלום

← באר שבע

מסעדת "רינגלבלום" הוקמה בשנת 2009 על ידי עמותת "תור המדבר" במטרה לספק מענה תעסוקתי ומקצועי לבני נוער בסיכון.
<https://www.facebook.com/cafe.ringelblum>

ערבה פאוור קומפני

← קטורה

חברה המצליחה לקדם הקמה והפעלה של מיזמים סולאריים גדולים, תוך ניצול יתרון הראשוניות וקשרי גומלין מצוינים עם בעלי קרקעות ועם הרשויות המנהלות את התחום.
<http://www.aravapower.com>

שבועת האדמה - הקמת חווה עירונית וקידום כלכלה מקומית

← באר שבע

חווה עירונית כמרכז הדגמה והדרכה לחקלאות עירונית הפועלת להגברת השפע המקומי ולחיצוק הרווחה הכלכלית של התושבים. התוצרת החקלאית נמכרת לתושבי הסביבה במסגרת שוקי איכרים הנערכים בעיר, מסעדות מקומיות, קהילות ופרטים.
<http://www.shadama.org.il>

מרכז

אחותי - חנות סחר הוגן

← תל אביב

חנות הסחר ההוגן הראשונה בישראל, המשווקת מוצרים ייחודיים ועבודות יד של נשים מרחבי הארץ והאזור. המוצרים נבחרים בקפידה, תוך העדפה ליצרניות/ים מהפריפריה הגיאוגרפית-אתנית-כלכלית-חברתית בישראל, תשומת לב לתנאי עבודה הוגנים ומכבדים ולתהליכי ייצור ידידותיים לסביבה.

<http://www.achoti.com/default.aspx>

EM אי אמ ישראל

← רעננה

עסק פרטי שמבקש להטמיע בישראל טיפול בבעיות אקולוגיות באמצעות מיקרואורגניזמים יעילים. החברה הישראלית היא חברה בת של EM העולמית וכמוה עוסקת גם בפיתוח עסקי וגם בקידום ובפיתוח תודעה אקולוגית באמצעות הדרכות ושיתופי פעולה עם ארגונים מגוונים.

<http://www.emisrael.co.il>

Esco סקו - מרכז והכשרה לעסקים חברתיים

← תל אביב

מרכז המכשיר ומפתח יזמים ומנהיגים להקמת עסקים חברתיים כדי לפתור את המצוקות בחברה ובסביבה תוך התנהלות כלכלית יציבה ורווחית.

<http://www.esco-center.co.il>

בית ספר אפק בראש העין

← ראש העין

אחד ממוסדות החינוך המובילים בישראל בחינוך לקיימות. בית ספר יסודי בראש העין שאימץ את חזון הקיימות כמסגרת פעולה וחינוך. מזה עשר שנים פועלת בבית הספר מנהיגות ילדים ומורים המקדמת עשייה מקיימת, בעיר, בקהילה, במסגרת תוכנית הלימוד ובסביבת הלימוד הפיזית של בית הספר.

<http://www.afekr.org.il>

GreenWay גריין וואי שליחויות על אופניים

← תל אביב

חברת שליחויות הפועלת כעסק סביבתי-חברתי. השליחים הם רוכבי אופניים, שמתאמנים לתחרויות טריאתלון ו-IRONMAN תוך כדי עבודה ופרנסה.
<https://he-il.facebook.com/MashuLeMishu>

דרך היער

← תל אביב

עסק חברתי לתכנון, יישום וחינוך לפרמקלצ'ר, בעיקר בסביבה עירונית. מקימי המיזם מכשירים סוכני שינוי וכן יוזמים, מתכננים ומבצעים פרויקטים של פרמקלצ'ר.
www.forestway.co.il

האב תל אביב Hub Tel Aviv

← תל אביב

מרחב משרדים שמבוסס על חברים מנויים ומציע סביבת עבודה ייחודית, המעודדת הפריה הדדית ושיתופי פעולה, דרך היכרות, שיתוף ותמיכה. האב תל אביב משתייך לרשת הבינלאומית של האבים בעולם וחברי ההאב נהנים מרישות גלובלי, חשיפה להזדמנויות ברחבי הרשת, ואפשרות לבקר ולעבוד בכל אחד מההאבים בעולם.
<http://www.the-hub.co.il/about>

הבר-קיימא

← תל אביב

בר ומסעדה טבעונית בפלורנטין, בבעלות קואופרטיבית. המקום מציע אוכל טרי המתבסס על חקלאות אורגנית מקומית. מקדם ערכים של טבעונות, מזון מקומי וכלכלה חדשה.
<http://www.barkayma.co.il>

החנות שלנו

← תל אביב

אגודה שיתופית - קאופרטיב בבעלות חבריה. המיזם שם לו למטרה להוות אלטרנטיבה צרכנית, עסק בר קיימא אשר מתנהל אחרת ופועל על פי ערכי הסולידריות, ההוגנות, השקיפות והקיימות. מטרת המיזם להוזיל את יוקר המחיה לרבים, תוך שמירה על מערכת ראויה של ערכים.

<http://www.shelanoo.co.il>

ZE.ZE זה זה

← תל אביב

ארגון שמייצר קהילת עשייה בקרב צעירים. כל אחד מחברי הקהילה מציע את כישוריו ומקבל הזדמנות לנצלם במסגרת פרויקטים ייחודיים בעלי השפעה חברתית. ZE.ZE פועל כעסק חברתי, וכלל הפעילות ממומנת מהכנסות הפרויקטים וממסיבות ואירועי קונספט שהקהילה יוצרת.

<http://www.ze-ze.org>

חווה ואדם - המרכז הרב תחומי לקיימות

← מודיעין

חווה המדגימה אורח חיים בר-קיימא, מקיימת קורסים לקהל הרחב. בראש החווה עומדים אנשים חדורי אמונה ומוטיבציה ופועלים כעמותה, המונחים על ידי רעיונות אוניברסליים בבסיס הקיום והמוסר האנושיים.

<http://www.havaveadam.org>

טרהסיקל ישראל בע"מ

← פרויקט בין לאומי, בישראל המרכז בתל אביב

מציאת פתרון מחזור ארצי לפסולת קשה לטיפול ולמחזור שבדרך כלל אינה מטופלת במסגרות ארציות בשל היעדר מימון או כדאיות כלכלית.

<http://www.terracycle.co.il>

Call כל יכול

← ראשון לציון

פרויקט להקמת מוקדים טלפונים בשיטת מיקור חוץ. מרבית העובדים והמנהלים בחברה הם אנשים בעלי מוגבלות. הפרויקט הצליח בפרק זמן קצר להיות המעסיק הגדול ביותר בישראל של אנשים בעלי מוגבלות ולהביא בשורה עסקית-חברתית מרשימה ומרגשת. זהו עסק חברתי המנוהל כחברה בבעלות פרטית ומניב רווחים לקיום עצמו.

<http://www.callyachol.co.il>

100% מאה אחוז - ציוד משרדי

← תל אביב

חברה המספקת מענה כולל לצורכי המשרד עם טוויסט ייחודי ומשמעותי של תרומה לקהילה. החברה נשענת על מודל כלכלי חברתי ייחודי מסוגו, ו-75% מרווחיה מועברים לתרומות לקהילה, בהתאם לעמותות שבוחרים הלקוחות מבין מגוון אפשרויות. העסק קם מתוך צורך לשלב את הפן העסקי עם הפן החברתי ובכך לתרום לקהילה.

<http://www.100achuz.co.il>

מינגה - הזירה לעסקים חברתיים

← תל אביב

מינגה פועלת ביצירת תהליכי הכשרה, ליווי בפיתוח ויישום מודלים עסקיים חברתיים, הקמת מיזמים עסקיים חברתיים ובפרט כאלו המהווים פלטפורמה לקידום המגזר הרביעי והשלישי והנגשת סוגי מענה שונים הנדרשים לארגונים חברתיים.

<http://www.minga.co.il>

cross lab network - XLN מיסודו של מכון ראות

← תל אביב

רשת של מרחבים טכנולוגיים קהילתיים, מקום מפגש שמאפשר יצירה קהילתית לצרכים אישיים או קהילתיים. המרחב הטכנולוגי הראשון נפתח בספטמבר 2012 בתל אביב.

<http://xln.org.il/tlv>

משק קלמנטרה - Clementerra mini farm

← אביחיל

משק המספק פתרונות כפריים לגידול מזון, טיפוח חי-בר, טיפול במי נגר ועוד, ומציע מגוון של קורסים ופעילויות פרמקלצ'ר.

<http://clementerraminifarm.weebly.com>

עץ בעיר

← תל אביב

דירה אקולוגית במרכז תל אביב הפועלת כמרכז חיים, הדגמה והדרכה. הדיירים מטפחים את הדירה ומעורבים ברמות שונות בפעילות העץ. כמו-כן, מקיימים סדנאות ומציעים ידע ושירותים לארגונים.

<http://www.citytree.net>

צפון

אלמיסם - מרכז צמחי מרפא למחקר והדרכה

← כפר כנא

מרכז שהקימה אגודת הגליל כחממה לחקר צמחי מרפא ומסורות רפואה. המרכז התפתח ומשמש היום בנוסף למרכז מחקר כקריה חינוכית לאקולוגיה ולסביבה.

<http://almaysm.4t.com>

אקולוגיה לקהילה מוגנת

← משגב

מיזם חברתי וקהילתי הבא לתת מענה לתעסוקה הולמת ומעניינת לצד פרנסה ראויה לאנשים בעלי קשת רחבה של מוגבלויות.

<http://www.ecommunity.org.il>

החממה האקולוגית בעין שמר (ע"ר)

← קיבוץ עין שמר

מרכז חינוכי חדשני, המהווה בית עבור מגוון בתי-ספר וקהילות לומדות, וסביבת למידה מעוררת השראה המטפחת סקרנות, עצמאות ושיתוף פעולה. החממה מעניקה ליווי וחניכה לבתי-ספר ולקהילות המעוניינים להקים מרכזים במודל החממה בסביבתם, ולקדם את החינוך המדעי-סביבתי.

<http://www.greenhouse.org.il>

המדרשה לחקלאות פרמקלצ'ר

← קיבוץ עמיר

מיזם הממחיש הלכה למעשה חקלאות מקיימת, ומהווה ערוץ לקידום והעצמת האדם (החקלאי), החברה (הקהילה), האדמה והסביבה. הגינות הקהילתיות של המדרשה משכפלות עצמן במהירות רבה בקיבוצי הגליל העליון ובגליל התחתון.

<http://eco-agri.co.il>

המרכז הבין-דתי לפיתוח בר-קיימא

← ארגון בין לאומי, רשת

המרכז פועל לקדם פעילות סביבתית המבוססת על מקורות מסורתיים ודתיים בקרב קהילות מגוונות בחברה. קידום מודעות בקרב מנהיגים ומנהיגי המחר וקהילות דתיות בארץ ובעולם והעצמתם לפעילות למען שמירה על כדור הארץ וחיים בשלום. מקיים תכניות חינוכיות באמצעות "סמינרים יהודיים סביבתיים" וכנסים.

<http://www.interfaithsustain.com>

הסוכה

← בנימינה

מיזם עסקי חברתי, שמציע לחברים חלל לפגישות ולמפגשים סמוך לתחנת הרכבת בבנימינה, שירותי משרד, שירותי תקשורת, חדרים בגדלים שונים, חדר ישיבות ומרחב ציבורי פתוח ומשותף.

<http://www.hassuka.co.il>

טרנזישן ישראל

← טבעון

התארגנות אזרחית להפצת מודל להתארגנות קהילתית לחוסן ולקיימות. המודל שם דגש על עצמאותה של הקבוצה בקהילה, הפועלת לפי רוחה הייחודית של הקהילה, ובונה לעצמה את הנתיב לעתיד טוב יותר.

<http://www.facebook.com/TransitionIsrael>

יש מאין

← נהלל

חוות "יש מאין" היא חוות פרמקלצ'ר שהוקמה במטרה ליצור מרכז מודעות סביבתי וחברתי, לעודד שינוי בחברה הישראלית בתחומי תרבות הצריכה, שימוש במשאבים ותודעת שפע ולקדם סגנון חיים לפי עקרונות הקיימות.

כריכי סומסום - מיזם קולינרי לנוער בסיכון

← [טירת הכרמל](#)

מסגרת חלופית לנוער בסכנת נשירה מהלימודים או שכבר נשר ממסגרת לימודים פורמאלית, סומסום מופעל ע"י בני נוער. ההשתלבות במיזם מספקת לנערים מסגרת נורמטיבית, מאתגרת ותומכת, תוך למידה והתנסות בלקיחת אחריות אישית וקבוצתית, קבלת החלטות והשתלבות בעולם נורמטיבי.

<http://sumsum4u.co.il>

סינדיאנת הגליל סחר הוגן

הגוף המוביל בישראל לסחר הוגן, והיחיד המאושר על ידי גופים בינלאומיים. העמותה משלבת פעילות מסחרית עם שימור המסורת הייחודית לאזורנו, ועבודה בקרב הקהילה. משערי המפעל בכפר כנא שבגליל (ליד נצרת) נשלחים במשך השנה עשרות אלפי בקבוקי שמן זית, צנצנות זעתר, סבונים ותבלינים לישראל ולרחבי העולם.

<http://www.sindyanna.co.il>

הפרדת אשפה במקור, עמותת ארץ כרמל

← [ברחבי הארץ](#)

יצירת מודל פועל ומצליח של הפרדת אשפה במקור הכולל את כל השלבים מחינוך התושבים, פינוי הפסולת ועד פיתרון קצה למחזור הפסולת האורגנית והשבתה לתושבים כקומפוסט איכותי לגינוי פרטיות וציבוריות.

<http://www.eretzcarmel.org>

שומרי הגן

← [זכרון יעקב](#)

מיזם חינוכי של הדרכת ילדים ומבוגרים בדרך ייחודית, המתבססת על ידע ומיומנויות חיים של תרבויות אדמה עתיקות (תרבויות ציידים לקטים), שחיו באיזון ארוך טווח עם סביבתם.

<http://www.shomreihagan.org>

ירושלים

חברת GreenEye

← ירושלים

חברה עסקית המסייעת ללקוחותיה להשקיע באחריות באמצעות הערכת התנהלות חברות לבקשת הלקוח, כולל ממשל תאגידי וניהול נושאי סביבה וקיימות.
<http://www.greeneye.co.il>

התחנה לחקר ציפורי ירושלים

← ירושלים

אתר הטבע העירוני הראשון בישראל המתמקד בחקר פעילות ציפורים בעיר, ומשמש כמרכז קהילתי בו הציבור פעיל בכל תחומי המחקר, החינוך והפנאי.
<http://www.birds.org.il>

ידיים רואות

← ירושלים

עסק חברתי המאגד מעסים (מסז'יסטים) עיוורים ולקויי ראייה, מספק להם תעסוקה והופך את כישוריהם מ"חולשה" ליתרון.
<http://www.yadaimroot.com>

יוזמת האנרגיה הטובה

← מושב אביעזר

קואופרטיב שמייצר ומפעיל פרויקטים לחיסכון בצריכת אנרגיה ולשילוב טכנולוגיות מתחדשות בדגש חברתי. היוזמה מספקת שירותים ומוצרים הכוללים דו"ח מדרך פחמני, תכנון וביצוע צעדי הפחתה במקור, איזון פחמני ומתקן דיווש ובמת ריקודים ליצירת אנרגיה אנושית.

<http://www.goodenergy.org.il>

קיבוץ תמוז

← בית שמש

אגודה שיתופית מסוג קיבוץ עירוני, שמטרתה לעצב דרך חיים חדשה, אשר תתמודד באופן שיתופי עם אתגרי המציאות בחברה הישראלית של המאה ה-21.

<http://www.tamuz.org.il>

רשת

אקו-ויקי

אתר ויקי לקיימות, שבו מתבצעת בניית ידע משותף לעתיד. האקו-ויקי נוסד בשנת 2005 וכיום יש בו יותר מ-1,800 ערכים אשר נכתבו על ידי חברי הקהילה ממקורות שונים.
<http://www.ecowiki.org.il>

"בידיים", המעבדה הוירטואלית לקיימות

אתר אינטרנט המציע חלופות מקיימות לצריכה באמצעות יצירה מקיימת, ממגוון תחומים: צריכת מזון, גידול מזון במרחב מצומצם, גינון קהילתי, בנייה, ובנייה טבעית בפרט, תכנון פרמקלצ'ר, הגות סביבתית מקורית, בישול במטבח האקולוגי, בריאות, שימוש חוזר, אפס פסולת, צריכת אנרגיה ביתית ומשפחתית. המודל הכלכלי מבוסס על מעגל חברים, תומכים ושיתופי פעולה.

<http://www.bayadaim.org.il>

הטלוויזיה החברתית - לקידום סדר יום חברתי בישראל

הטלוויזיה החברתית מפיקה כתבות המקדמות את השיח האזרחי בישראל, כדי לעצב סדר יום אלטרנטיבי בנושאי מדינה, חברה, סביבה ותרבות, במקום סדר היום של תקשורת ההון, המתנהלת על פי שיקולי רייטינג.

<http://tv.social.org.il>

המשמר החברתי

קבוצה שזיהתה את בעיית חוסר האמון הציבורי וחוסר השקיפות, ומציעה פתרון ישיר באמצעות קבוצת אנשים חרוצה, אשר מגיעה לוועדות הכנסת ולישיבות הממשלה השונות, מתעדת ומנגישה לכלל הציבור את הנעשה בבית הנבחרים.

<http://hamishmar.org.il>

הסדנא לידע ציבורי

מטרות הסדנא הן קידום דמוקרטיה ישירה, קידום נורמות של שקיפות ושיתוף ציבור בקרב מקבלי החלטות, בכנסת, בממשלה ובכל מוסדות השלטון.

<http://www.hasadna.org.il>

העמותה לכלכלה בת קיימא

העמותה קמה במטרה לקדם את מימוש עקרונות הכלכלה בת הקיימא בישראל. לעמותה מספר פרויקטים פעילים כגון פרויקט מדדים משלימים לתמ"ג (תוצר מקומי גולמי), ואקו-ויקי - מאגר ידע אינטרנטי בנושאי קיימות.

<http://www.ecoeco.org.il>

הד סטארט Headstart

פלטפורמה אינטראקטיבית המאפשרת ליזם לרתום את הרשת החברתית שלו לגיוס כספים. שיטה מהירה המגיעה לכמות רבה של אנשים. Headstart היא שיטה חדשה של מסחר וחסות, בה היוצר שומר על 100% מהקניין הרוחני בפרויקט.

<http://www.headstart.co.il>

ספירולינה בבית

בספירולינה בבית מוכרים ערכות לגידול ביתי של ספירולינה, מדריכים כיצד לגדל אותה בבית בצורה פשוטה ובטוחה, מקיימים הדרכות ברחבי הארץ ומשווקים ערכות לגידול ספירולינה בארץ ובעולם. הספירולינה נחשבת כאחד המזונות הבריאים ביותר בעולם.

<http://www.grow-spirulina.co.il>

